

आरबीआय/२००७-०८/३६
आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी.क्र.०७/०९.०४.०९/२००७-२००८

जुलै ०२, २००७

सर्व भारतीय अनुसूचित व्यावसायिक बँका
(आरआरबीज वगळून)

माननीय महोदय,

पंतप्रधानांची रोजगार योजना (पीएमआरवाय) वरील महापरिपत्रक

भारतीय रिझर्व बँकेने, पंतप्रधानांच्या रोजगार योजनेच्या प्रचालनीयतेवर बँकांसाठी नियतकालाने सूचना आणि आदेश निर्गमित केले आहेत. बँकाना सर्व विद्यमान सूचना एकाच ठिकाणी उपलब्ध असणे शक्य व्हावे म्हणून, योजनेवरील सर्व विद्यमान मार्गदर्शक तत्त्वे/सूचना/आदेश अंतर्भूत करणारे एक महापरिपत्रक तयार करण्यात आले होते आणि आमच्या परिपत्रक आरबीआय / २००६/०७/०९/ आरपीसीडी. पीएलएनएफएस. बीसी.क्र .०९/०९.०४.०९/२००६-२००७ जुलै ०९, २००६ अन्वये प्रसारित करण्यात आले होते. आम्ही आता असे कळवीत आहोत कि, हे महापरिपत्रक आता आरबीआयने जून ३०, २००७ पर्यंत निर्गमित केलेल्या आधीच्या सर्व सूचना एकत्रित करून अद्यतन केले आहे, ज्या या परिपत्रकाला जोडलेल्या परिशिष्टात सूचिबद्ध केल्या आहेत.

कृपया पोंच द्यावी.

आपला विश्वासू

(जी.श्रीनिवासन)

मुख्य महाव्यवस्थापक

**महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे
विशेष कार्यक्रम**

खंड -१

पंतप्रधानांच्या रोजगार योजने (पीएमआरवाय)वर मार्गदर्शक तत्त्वे

१. उद्देश

पंतप्रधानांची रोजगार योजना सुशिक्षित गरीब बेरोजगारांनी मायक्रो एंटरप्राइजेस स्थापन करून त्याद्वारे सुशिक्षित बेरोजगार तरुणांना रोजगार पुरविण्यासाठी तयार करण्यात आली आहे. उद्योग, सेवा आणि व्यवसाय यांच्यासाठी स्वयंरोजगार स्थापन करण्याशी ती संबंधित आहे.

२. व्याप्ती

योजना संपूर्ण भारत--व्याप्त आहे.

३. लक्षित गट

या योजनेत किमान ८ वी इयत्ता उत्तीर्ण असलेल्या सर्व सुशिक्षित तरुणांना समावून घेतले जाईल. सरकारी मान्यताप्राप्त/मंजूरी प्राप्त संस्थांमध्ये किमान ६ महिन्यांच्या कालावधीसाठी कोणत्याही व्यवसायाचे प्रशिक्षण घेतलेल्यांना प्राधान्य देण्यात येईल.

४. आरक्षण

महिलांसहित सर्व कमकुवत गटांना प्राधान्य देण्यात येईल. योजनेने अज/अजा साठी २२.५ टक्के आणि इतर मागासवर्गीयांसाठी २७ टक्के आरक्षण नजरेसमोर ठेवले आहे. जर अज/अजा/इमाव उमेदवार उपलब्ध नसतील तर, पीएमआरवायखाली अन्य प्रवर्गांचा विचार करण्यास राज्यांची/केंद्रशासित प्रदेशांची सरकारे सक्षम आहेत.

५. पात्रतेचे निकष

(१) वय

- (ए) १८ ते ३५ वर्षांच्या दरम्यान वय असलेले सर्व सुशिक्षित बेरोजगार तरुण.
- (बी) उत्तर-पूर्व राज्ये, हिमाचल प्रदेश, उत्तराखंड आणि जम्मू काश्मीर या राज्यांमधील १८ ते ४० वर्षांच्या दरम्यान असलेले सर्व सुशिक्षित बेरोजगार तरुण.
- (सी) अज/अजा/माजी सैनिक / शारीरिक दृष्ट्या अपंग आणि महिलांसाठी १८ ते ४५ वर्षे.

(२) शिक्षण

किमान ८ वी उत्तीर्ण झालेले सुशिक्षित/बेरोजगार तरुण. सरकारी मान्यताप्राप्त/मंजूरी प्राप्त संस्थांमध्ये (आयटीआय वगैरे) किमान ६ महिन्यांच्या कालावधीसाठी कोणत्याही व्यवसायाचे प्रशिक्षण घेतलेल्यांना प्राधान्य देण्यात येईल. उच्च अर्हताधारक अर्जदार किंवा माध्यमिक शालांत शिक्षणानंतर जे पुढचा अभ्यास अजूनही करीत आहेत ते सुध्दा सहाय्याला पात्र आहेत.

(३) वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न

(अ) अर्ज केल्याच्या तारखेला कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.१००,०००/- आणि लाभार्थीच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु. १,००,०००/- हिशोबात धरण्यात यावे. या हेतुर्थ कुटुंब म्हणजे लाभार्थी आणि जोडीदार असेल. कुटुंबाच्या उत्पन्नात वेतन, पगार, निवृत्तीवेतन, शेतीचे, व्यवसायाचे उत्पन्न, भाड्याचे वगैरे सर्व स्रोतातील उत्पन्न समाविष्ट असेल.

(ब) या व्याख्येनुसार, लाभार्थी जर विवाहित असेल तर त्याचे आणि त्याच्या जोडीदाराचे मिळून, कौटुंबिक उत्पन्न दरसाल रु. १,००,०००/- पर्यंत असावे आणि लाभार्थीच्या पालकांचे उत्पन्न दर साल रु. १,००,०००/- वेगळे असावे. पीएमआरवायखाली पात्रता ठरविण्यासाठी उत्पन्नाच्या मर्यादेचे निकष लाभार्थी स्वतंत्र किंवा पालकाबरोबर रहात असला तरीही लागू असतील.

(क) त्यापुढे, कुटुंब म्हणजे लाभार्थी आणि जोडीदार असेल, एक किंवा अधिक भाऊ किंवा बहिणी एकत्र रहात असल्या तरीही, ती वेगळी कुटुंबे असतील आणि त्यामुळे पीएमआरवायखाली ठरवून दिलेल्या अन्य निकषांची ते पूर्तता करीत असतील तर ते पीएमआरवायखाली सहाय्याला पात्र असतील.

(ड) विवाहित महिला उमेदवारांच्या बाबतीत तिच्या सासरच्या व्यक्तित्तेचे उत्पन्न धरण्यात येईल.

(इ) पीएमआरवायखाली कर्जासाठी अर्ज केल्याच्या तारखेच्या ३ वर्षे आधी जर उमेदवाराला दत्तक घेण्यात आले असेल तर कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न ठरविण्यासाठी त्याच्या/तिच्या दत्तक पालकांचे उत्पन्न धरले जाईल. दत्तकविधानाचा कालावधी जर पीएमआरवायखाली कर्जासाठी अर्ज केल्याच्या तारखेपासून ३ वर्षांपेक्षा कमी असेल तर कुटुंबाचे उत्पन्न ठरविण्यासाठी त्याच्या/तिच्या स्वतःच्या पालकांचे उत्पन्न हिशोबात धरले जाईल.

(फ) अर्जदाराच्या कौटुंबिक उत्पन्नाची शपथ पत्रा द्वारे पुष्टी करण्यात यावी.

अर्जदार कौटुंबिक उत्पन्नाचे निकष पूर्ण करीत आहे याबाबत समाधान करून घेणे ही नियुक्त कार्य बलाची जबाबदारी आहे. काही शंका असल्यास नियुक्त कार्य बल अतिरिक्त कागदपत्रांची मागणी करू शकते किंवा योग्य कार्यपध्दती अनुसरू शकते.

एकदा नियुक्त कार्य बलाने प्रकरणाची शिफारस केली कि, काही विपरित पुरावा समोर न आल्यास, अर्जदार उत्पन्नाचे निकष पूर्ण करीत आहे असे गृहित धरण्यात येईल. बँकांकडे भक्कम आणि वस्तुनिष्ठ पुरावा असल्याशिवाय त्यांनी नियुक्त कार्य बलाच्या शिफारसीबाबत कौटुंबिक उत्पन्नाच्या कारणावरून प्रश्न उपस्थित करू नये. अशा प्रकरणात, प्रकरण पुराव्यासहित उचित कारवाईसाठी नियुक्त कार्य बलाकडे परत पाठविण्यात यावे. भारत सरकारने डीआयसी/बँकाना सादर केलेल्या अर्जाबरोबर साध्या कागदावर शपथपत्राचे घटक अंतर्भूत केलेले घोषणापत्र सादर करण्याची परवानगी देण्याचे ठरविले आहे. कर्जाची रक्कम मंजूर झाल्यानंतर बँकेला औपचारिक शपथपत्र संबंधित बिगर-न्यायालयीन कागदावर सादर करण्यात यावे.

४) रहिवास

अ. लाभार्थी हा त्याच्या क्षेत्राचा ३ वर्षे कायम रहिवासी असावा. या ठिकाणी 'क्षेत्र' म्हणजे जिल्हा. अर्जदार गेल्या तीन वर्षांपासून रहात असलेल्या जिल्ह्यातील कोणत्याहि ठिकाणी व्यवसाय करू इच्छित असेल, तर तो सहाय्याला पात्र असेल. नव्याने विवाहित महिला लाभार्थीच्या बाबतीत वरील रहिवासाचा निकष माफ आहे आणि त्याऐवजी रहिवासाचा निकष विवाहित महिला लाभार्थीच्या सासरला/पतीला लागू होईल.

ब. या हेत्वर्थ शिधापत्रिकेसारखा पुरावा पुरेसा आहे. तो नसल्यास, उपायुक्त/जिल्हा दंडाधिकारी किंवा राज्य सरकारने नियुक्त केलेल्या अन्य कोणत्याहि उचित अधिकाऱ्याने निर्गमित केलेले रहिवास प्रमाणपत्र स्वीकारण्यात येईल. शिधापत्रिका नसल्यास जिल्हा समितीचे/नियुक्त कार्य बलाचे समाधान होऊ शकेल असे कोणतेहि कागदपत्र रहिवासाचा पुरावा म्हणून स्वीकारले जाईल.

क. मेघालयातील विवाहित पुरुषांच्या बाबतीत देशाच्या इतर भागातील विवाहित महिलांच्या धर्तीवर रहिवासाचे निकष शिथिल केले जातील. मेघालयात, रहिवासाचे निकष, म्हणजेच अर्जदार गेल्या तीन वर्षांसाठी क्षेत्राचा रहिवासी असावा, पीएमआरवायखाली अर्ज करणाऱ्या विवाहित पुरुषांच्या सासरला/ पत्नीला लागू होईल.

२. अन्य अटी

अ बँकेची/वित्तीय संस्थांची कसूरदार व्यक्ती योजनेखाली सहाय्याला पात्र असणार नाही. त्यापुढे, कुटुंबातील एखादा सदस्य कसूरदार असेल तरीहि कुटुंबातील अन्य सदस्य सहाय्याला पात्र असणार नाहीत.

ब. एकाच कुटुंबातील एकापेक्षा अधिक सदस्यांना योजनेखाली सहाय्य देण्यात येणार नाही. तथापि, एकाच कुटुंबातील अन्य सदस्याला केंद्र/राज्य/राज्याच्या मालकीच्या महामंडळाने प्रायोजित केलेल्या अन्य कोणत्याहि योजनेखाली (अर्थसहाय्यासहित/विना)

सहाय्य मिळालेले असल्यास ते पीएमआरवायखालील सहाय्यासाठी प्रतिबंधक ठरणार नाही.

क. यापूर्वी अर्थसहाय्य-संलग्न कार्यक्रमाखाली सहाय्य मिळालेली व्यक्ती पीएमआरवाय खालील सहाय्यासाठी पात्र असणार नाही.

६. पात्र कार्ये

आर्थिकदृष्ट्या चालू रहाणे शक्य असलेल्या, शेतीविषयक किंवा शेतीशी संबंधित कार्यासह पण पीक काढणे, खतांची खरेदी वगैरेंसारखी प्रत्यक्ष शेतीची कार्ये वगळून, सर्व कार्यांना सहाय्य देण्यात येईल. तथापि, लाभार्थी लागू असलेल्या कायदानुसार आवश्यक असलेल्या सर्व कायदेशीर मंजुर्या प्राप्त करील याची खात्री करावी आणि बँकेद्वारे कर्जाचे वाटप अशा निपटान्यांशी, काही असल्यास, संबंधित असेल. **अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सीज उद्योग/सेवा/व्यवसाय क्षेत्राखाली वित्तपुरवठा करण्यासाठी प्रस्तावित कार्यांच्या वर्गीकरणाबाबत आणि पात्रतेबाबत निर्णय घेतील. उद्योग, सेवा आणि व्यवसाय क्षेत्राखाली सामावून घेण्यात येणाऱ्या कार्यांवरील आधीचे निर्बंध आता मागे घेण्यात आले आहेत.**

७. उत्तर-पूर्व विभाग, हिमाचल प्रदेश, उत्तरांचल आणि जम्मू आणि काश्मीरसाठी पीएमआरवायच्या नियमातील शिथिलता

उत्तर-पूर्व विभाग म्हणजे आसाम, मिझोराम, मणिपूर, त्रिपुरा, नागालँड, अरुणाचल प्रदेश, मेघालय आणि सिक्कीम त्याचप्रमाणे हिमाचल प्रदेश, उत्तरांचल आणि जम्मू आणि काश्मीर या राज्यात पीएमआरवायच्या अंमलबजावणीतील विविध मापदंडांच्या बाबतीत काही शिथिलता देण्याचा निर्णय भारत सरकारने घेतला आहे.

ते याप्रमाणे आहेत:

अ. उद्यानविद्या, वराहपालन, कुक्कुटपालन, मत्स्योद्योग, छोटे चहा मळे वगैरे क्षेत्रांना सामावून घेण्यासाठी पीएमआरवायचा विस्तार करण्यात आला आहे जेणेकरून सर्व चालू राहू शकणाऱ्या कार्यांना समावून घेता येईल.

ब. तिच्या/त्याच्या जोडीदाराच्या आणि लाभार्थीच्या पालकाच्या उत्पन्नासह एकूण वार्षिक कौटुंबिक उत्पन्न रु. १,००,०००/-पेक्षा अधिक नसावे.

क. सर्वसाधारण वयोमर्यादा ४० वर्षांपर्यंत शिथिल करण्यात आली आहे.

अज/अजा/माजी सैनिक, शारीरिक दृष्ट्या अपंग आणि महिलांसाठी वयाची अट ४५ वर्षांपर्यंत शिथिल करण्यात आली आहे.

ड. प्रति ऋणको रु. १५०००/- च्या मर्यादेसह प्रकल्प खर्चाच्या १५ % अर्थसहाय्य असेल. एकूण अर्थसहाय्य आणि मूळ रक्कम प्रकल्प खर्चाच्या २० % होण्यासाठी बँकाना ऋणकोकडून प्रकल्प खर्चाच्या ५ टक्के ते १२.५ टक्के रक्कम मूळ रक्कम

म्हणुन घेण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. (०१.०४.१९९९ पासून मंजूर केलेल्या प्रकरणांना लागू).

(अ) आणि (ब) खाली विहित केलेल्या अटी आता पीएमआरवायखाली संपूर्ण देशात लागू करण्यात आल्या आहेत.

८. प्रकल्पाला निधीचा पुरवठा

(१) प्रकल्पाची तयारी

जिल्हा उद्योग केंद्रे (डीआयसीज) / लघु उद्योग सेवा संस्था(एसआयएसआय) (महानगरांसाठी) किंवा एनजीओज, औद्योगिक संघ किंवा अन्य एजन्सीज अर्ज निश्चित करून ते भारत सरकारच्या उद्योग मंत्रालयाद्वारा स्थापन करण्यात येणाऱ्या जिल्हा स्तरीय समित्यांकडे/महानगर समित्यांकडे पाठवतील. समितीने छाननी केल्यानंतर, बँक अर्ज प्रायोजित करतील. **बँका त्यांच्या स्वतःच्या वतीने प्रकल्पाच्या क्षमतेविषयी आणि बँकेबिलिटीविषयी समाधान करून घेऊ शकतात.**

(२) प्रकल्प खर्चाचे घटक

अ) व्यापार/ सेवा क्षेत्रासाठी रु.२.०० लाखांचे आणि उद्योग क्षेत्रासाठी रु.५.०० लाखांचे कर्ज संयुक्त स्वरूपाचे असेल. भागीदारीमध्ये दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक व्यक्ती एकत्र असल्यास रु.१०.०० लाखांपर्यंतचे प्रकल्प ह्यात येतात. सहाय्य मात्र वैयक्तिक ग्राह्यतेवर सीमित असेल.

ब) दुकान वगैरे स्थापन करण्यासाठी भाडेपट्ट्याने/भाड्याने किंवा मालकी हक्काने योग्य जागा मिळविण्यासाठी ऋणकोला आवश्यक असलेला निधी, वित्तपुरवठा करणाऱ्या बँकेला जर तो अत्यावश्यक वाटला, तर प्रकल्प खर्चाचा भाग असेल. अशा आवश्यकतेसह प्रकल्पाचा एकूण खर्च उक्त निर्देशित ठराविक मर्यादेच्या आत असावा.

क) पीएमआरवाय लाभार्थी भाड्याच्या जागेत जर त्यांचे कार्य करीत असतील, त्यांना उपलब्ध असलेला भाडेपट्ट्याचा कालावधी, बिगर-पीएमआरवाय कर्जाच्या प्रमाणे नूतनूकरणाच्या अधीन धरण्यात यावा. कर्ज चालू असतानाच्या काळात भाडेपट्ट्याचा कालावधी समाप्त झाल्यावर त्याचे नूतनीकरण केले जाईल याची बँकांनी खात्री करून घ्यावी.

(३) अर्थ सहाय्य आणि मूळ रक्कम

ए) १) प्रत्येक उद्योजकासाठी रु. १२,५००/- च्या मर्यादेच्या अधीन अर्थसहाय्य प्रकल्प खर्चाच्या १५ % च्या मर्यादेत असेल. बँकाना उद्योजकांकडून प्रकल्प खर्चाच्या ५ % ते १६.५ % पर्यंत मूळ रक्कम घेण्याची परवानगी आहे जेणेकरून अर्थसहाय्य आणि मूळ रक्कम मिळून प्रकल्प खर्चाच्या २० % सममूल्य होईल.

उत्तरपूर्व राज्ये, हिमाचल प्रदेश, उत्तराखंड आणि जम्मू आणि काश्मीर साठी

२) ईशान्येकडील राज्ये, हिमाचल प्रदेश, उत्तरांचल व जम्मू आणि काश्मीर ह्यासाठी असलेले शासकीय (सबसिडी) हे, दर उद्योजकासाठी प्रकल्प खर्चाच्या १५ % दराने व रु.१५,०००/- पर्यंत सीमित असेल. प्रकल्प खर्चाच्या २०% एवढी रक्कम होण्यासाठी उद्योजकाने द्यावयाचे मार्जिन हे प्रकल्पखर्चाच्या ५% ते १२.५ % एवढे बदलते असेल.

बी) दुग्धोत्पादन कर्जाच्या बाबतीत, जेथे वाटप दोन टप्प्यात केले जाईल (जनावरांची दुसरी तुकडी सहा महिन्यांनंतर), शाखांना सल्ला देण्यात यावा कि त्यांनी कर्जाच्या अंतिम(दुसऱ्या) वाटपाच्या वेळेसच मुख्य कार्यालयाकडून अर्थसहाय्यावर दावा करावा.

(४) संयुक्त साहसे/भागीदारी

अ) गटाच्या कार्यात यशाची शक्यता अधिक असते कारण मागून मिळणारी मदत आणि विपणन जोडण्या करणे करणे सोपे असते. त्यामुळे गटाच्या कार्यांना प्रोत्साहन द्यावे.

ब) एकापेक्षा अधिक अर्जदार एकत्र आले आणि त्यांनी भागीदारीत कंपनी स्थापन केली तर, प्रत्येक ऋणकोला कर्जाचे/आर्थिक सहाय्याचे प्रमाण, उक्त ७(३) (अ) आणि ७(५) (अ) मध्ये दर्शविलेल्या प्रत्येक ऋणकोसाठी विहित केलेल्या मर्यादेच्या बाहेर जाणार नाही आणि **प्रकल्पाचा एकूण खर्च** रु. १० लाखाच्या पुढे असणार नाही या अटीच्या अधीन ते संपूर्ण कर्ज आणि अर्थसहाय्याला पात्र असतील. तसेच भागीदारांपैकी प्रत्येक भागीदाराचा प्रकल्प खर्चातील हिस्सा कंपनीने हाती घेतलेल्या कार्याच्या स्वरूपावर अवलंबून असेल.

क) भागीदारांचा हिस्सा एकसमान असण्याला प्राधान्य असेल. सर्व भागीदार सकृद्दर्शनी पीएमआरवाय योजनेखाली सहाय्यासाठी पात्र असतील.

ड) भागीदारी कंपन्या नसलेल्या सहकारी सोसायट्या पीएमआरवाय योजनेखाली सहाय्याला पात्र नसतील.

इ) स्वमदत गटाना पीएमआरवाय खाली सहाय्या करण्याबाबत विचार करण्यात येईल असा निर्णय घेण्यात आला आहे, जर :

- १) योजनेखाली ठरवून दिलेले पात्रतेचे निकष पूर्ण करणाऱ्या सुशिक्षित बेरोजगारांनी स्वयंरोजगार साहसे (एकच समान आर्थिक कार्य) स्थापन करण्यासाठी स्वमदत गट निर्माण करण्यात पुढाकार घेतला.
- २) स्वमदत गटात ५ -२० सुशिक्षित बेरोजगार असतील.
- ३) कर्जावर उच्च मर्यादा नाही.

- ४) प्रकल्पाची गरज लक्षात घेऊन व्यक्तिगत पात्रतेनुसार कर्ज पुरवठा करण्यात येईल.
- ५) स्वमदत गट त्याच्या सदस्यांना पुढे कर्ज दिल्याशिवाय कर्ज मंजूर केले जाईल असे एकच समान आर्थिक कार्य हाती घेऊ शकतात.
- ६) उत्तरपूर्व राज्ये, उत्तरांचल, हिमाचल प्रदेश आणि जम्मू आणि काश्मीरमध्ये देण्यात येणारे शिथिलता हिशोबात घेऊन प्रत्येक सदस्याच्या पात्रतेनुसार स्वमदत गटाला अर्थसहाय्य देण्यात येईल.
- ७) स्वमदत गटांसाठी अर्थसहाय्याची मर्यादा प्रति स्वमदत गट कमाल रु. १.२५ लाखाअधीन प्रती लाभार्थी रु. १५,०००/- आहे.
- ८) आवश्यक असलेली मूळ रक्कम(म्हणजेच अर्थसहाय्य आणि मूळ रक्कम मिळून होणारी प्रकल्प खर्चाच्या २० % ची सममूल्य) एसएचजीनी एकत्रित आणावी.
  - ९) औद्योगिक क्षेत्रातील प्रकल्पांसाठी प्रत्येक ऋणकोखाती सांपार्श्विक सुरक्षेबाबत सूट प्राप्त करण्याची सवलतीची मर्यादा रु. ५.०० लाख असेल. सेवा आणि व्यवसाय क्षेत्रातील प्रकल्पांसाठी स्वमदत गटाच्या प्रत्येक सदस्यासाठी सांपार्श्विक सुरक्षेतून सूट मिळण्याची मर्यादा रु. १.०० लाख असेल. लायक प्रकरणात सांपार्श्विक सुरक्षेबाबत सूट देण्याची मर्यादा वाढविण्याबाबत बँका विचार करू शकतात.
  - १०) अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्था गटाच्या सर्व सदस्यांसाठी/बहुसंख्य सदस्यांसाठी वाटप-पूर्व प्रशिक्षणाची गरज ठरवतील.

(५) सुरक्षा

- अ) ऋणकोने दिलेली मूळ रक्कम आणि व्यक्तिगत हमी, तसेच सरकारने दिलेल्या अर्थसहाय्याव्यतिरिक्त, ऋणकोला बँकेच्या कर्जातून त्याने निर्माण केलेली मत्ता बँकेकेडे तारणगहाण ठेवावी लागेल.
- ब) रु. ५००००/- पेक्षा अधिक कर्जातून कोणतीही स्थायी मत्ता निर्माण करण्याचा प्रस्ताव नसेल तर, अशी कर्जे मंजूर करताना बँकांनी सावधगिरीचे धोरण ठेवावे.
- क) उद्योग क्षेत्रातील एककांसाठी, रु.५.०० लाखापर्यंतच्या प्रकल्प खर्चासाठी (पीएमआरवाय खालील कर्ज मर्यादा) तारणाची आवश्यकता नाही. उद्योगक्षेत्रातील भागीदारी-प्रकल्पांसाठी तारण-सुरक्षेसाठी सूट असलेली मर्यादा ही दर कर्जदार-खात्यासाठी रु. ५.०० लाख एवढी आहे. सेवा व व्यापार क्षेत्रातील एककांसाठी रु.२.०० लाखापर्यंतच्या प्रकल्पांसाठी तारणाची आवश्यकता नाही. भागीदारी प्रकल्पासाठी तारणापासून सूट मिळण्याची मर्यादा, त्या प्रकल्पखर्चात भाग घेणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीसाठी रु. २.०० लाख पर्यंत मर्यादित आहे.

(६) प्रकरणांना मंजूरी/वाटप

- अ) वाटप ही सतत चालणारी प्रक्रिया आहे आणि कर्जाचे वाटप त्या विशिष्ट कार्यक्रम वर्षाच्या समाप्तीनंतरहि करता येईल. नियुक्त कार्य समित्यांनी प्रायोजित केलेल्या अर्जांच्या प्रक्रियेच्या वेळी बँकांनी कृपया खात्री करून घ्यावी कि,

- वाटप शक्य तेवढ्या किमान हप्त्यात पूर्ण केले जाईल, मंजूरीत सातत्य असावे आणि त्या वर्षाच्या शेवटच्या तिमाहीपर्यंत लांबविल्या जाऊ नयेत.
- हप्त्यात
- अर्ज फेटाळण्याची कारणे स्पष्टपणे नमूद करावीत आणि प्रत्येक महिन्यात जिल्हा समन्वयकाना उपलब्ध करावीत जेणेकरून नियुक्त कार्य समित्यांना विषयाचे आणि हप्त्यांच्या संख्येचे पुनरावलोकन करता येईल.
- सचिव (एसएसआय आणि एआरआय), भारत सरकार, यांच्या अदिनांक २८.०५.२००४ रोजी झालेल्या सभेतील निर्णयानुसार, बँकांनी संबंधित डीआयसीला मंजूरी पत्राच्या प्रतीचे पृष्ठांकन करण्याबाबत विचार करावा, जेणेकरून ते वाटप-पूर्व औपचारिकता पूर्ण करण्यात लाभार्थींना मदत करू शकतील, असे बँकांना कळविण्यात आले आहे.

ब) बँकांनी दिलेली मंजूरी अंतिम असेल आणि त्यात कर्जाच्या वाटपासाठी लाभार्थीने पूर्ण करणे आवश्यक असलेल्या अटी स्पष्टपणे नमूद केलेल्या असाव्यात. यामुळे लाभार्थींना बँकेच्या आवश्यकता वेळेवर पूर्ण करणे शक्य होईल जेणेकरून बँकांना शेवटची तारीख उलटण्यापूर्वी मंजूर झालेल्या कर्जाच्या रकमेचे वाटप पूर्ण करणे शक्य होईल.

(७) परतफेडीचे वेळापत्रक

अ) साहसाचे स्वरूप आणि नफाक्षमता यानुसार, वित्तपुरवठा करणाऱ्या बँकेने विहित केलेल्या प्रारंभिक विलंबावधिनंतर ३ ते ७ वर्षांच्या काळात परतफेडीचे वेळापत्रक निश्चित करता येईल. खेळत्या भांडवलावरील मर्यादेचे नियतकालाने पुनरावलोकन करावे.

ब) परतफेडीचे वेळापत्रक केवळ कर्ज घटाकांसाठी तयार करायचे आहे.

क) ज्या प्रकरणात ऋणको बँकेने निश्चित केलेल्या परतफेडीच्या वेळापत्रकापूर्वी कर्जाची परतफेड करण्याच्या स्थितीत आहे, शाखा व्यवस्थापकाच्या स्वेच्छानिर्णयाने पीएमआरवाय कर्जाच्या परतफेडीचे वेळापत्रक किमान ३ वर्षांच्या कालावधीसाठी परत आखता येईल, जेणेकरून ऋणकोला अर्थसहाय्य लवकर मिळेल आणि त्याची इच्छा असेल तर तो अतिरिक्त बँक कर्ज मिळवू शकेल.

ड) कर्जाची वसुली ही संबंधित बँकेची जबाबदारी आहे. वसुलीचे प्रमाण वाढविण्यासाठी बँकांनी विभागीय/नियंत्रक कार्यालयाच्या स्तरावर वसुली कक्ष स्थापण्याचा सल्ला बँकांना देण्यात आला आहे. या बाबतीत त्या अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सीजचे सहाय्य घेऊ शकतात. राज्य सरकार/समित्या कर्जाच्या वसुलीचे संनियंत्रण करतील

आणि या विषयात बँकाना मदत करतील. योग्य कारणाने कसूर झाल्यास परतफेडीची पुनरआखणी अधिक योग्य असेल.

(८) अतिरिक्त वित्तपुरवठा

अ) खेळत्या भांडवलापोटी अतिरिक्त वित्तपुरवठा करण्यात यावा जो मुदत कर्ज घटक आणि खेळते भांडवल मिळून ऋणकोसाठी (म्हणजेच रु. १ लाख किंवा रु. २ लाख, कर्ज व्यवसाय क्षेत्रासाठी आहे किंवा व्यवसायाव्यतिरिक्त अन्य क्षेत्रासाठी आहे त्यावर अवलंबून) किंवा भागीदारांसाठी संयुक्तपणे विहित केलेल्या मर्यादा रकमेपेक्षा अधिक नसावे आणि अतिरिक्त कर्जासाठी प्रस्ताव नियुक्त कार्य समितीनेहि मंजूर केला पाहिजे.

ब) बँकेने केलेला अतिरिक्त वित्तपुरवठा त्या शाखेला मुळात देण्यात आलेल्या लक्ष्याच्या समक्ष विचारात घेण्यात येईल. दुसऱ्या शब्दात म्हणजे, हे त्या विशिष्ट बँक शाखेचे नवीन प्रकरण समजले जाणार नाही.

(९) दंडात्मक व्याज/प्रक्रिया शुल्क

पीएमआरवाय योजनेखाली मंजूर केलेल्या कर्जावर कोणतेहि दंडात्मक व्याज किंवा प्रक्रिया शुल्क आकारू नये.

९. अर्थसहाय्य व्यवस्थापन

(१) अर्थसहाय्याचे वाटप

अर्थसहाय्य भारत सरकारकडून आगाऊ उपलब्ध करून देण्यात येईल भारतीय रिझर्व बँकेमार्फत बँकांकडे पाठविले जाईल. अर्थसहाय्याचा हिस्सा मुदत कर्जाच्या कालावधीत ऋणकोच्या नावाने बँकेकडे मुदत ठेव म्हणून ठेवले जाईल पण त्यावर व्याज मिळणार नाही. अर्थसहाय्य ठेव ऋणकोला मुदत कर्जाच्या शेवटच्या देय हप्त्याच्या समक्ष समायोजन करण्यासाठी उपलब्ध होईल. कोणत्याहि परिस्थितीत, मुदत ठेव किमान ३ वर्षांसाठी ठेवावी लागेल आणि त्यानंतर ती समायोजनासाठी उपलब्ध असेल.

(२) एफडीआरची प्रभावी तारीख

अ) अर्थसहाय्याची रक्कम बँकेच्या मुख्य कार्यालयाकडे आगाऊ पाठविली जात असल्यामुळे, अर्थसहाय्याच्या रकमेतून ठेवलेल्या मुदत ठेवीची तारीख शाखेने कर्जाचा शेवटचा हप्ता वितरित केल्याची तारीख असेल. त्या तारखेपासून, कर्जाच्या अर्थसहाय्याच्या हिश्यावर व्याज आकारले जाणार नाही.

ब) मुख्य कार्यालयाला कर्ज वाटप केल्यानंतर अर्थसहाय्याची रक्कम मिळाली तरीहि, ऋणकोची गैरसोय टाळण्यासाठी, कर्जाच्या शेवटच्या हप्त्याचे वाटप केल्याच्या तारखेपासून एफडी सुरू होईल आणि त्या तारखेपासून कर्जाच्या अर्थसहाय्याच्या हिश्यावर कोणतेहि व्याज आकारले जाणार नाही.

(३) अर्थसहाय्याचे प्रतिनिधिक असलेल्या एफडीआरवर व्याजाचे प्रदान नाही

बँकांनी लाभार्थीच्या नावे ठेव म्हणून ठेवून घेतलेल्या अर्थसहाय्याच्या रकमेवर, बँका कोणतेही व्याज देणार नाहीत आणि कर्जाच्या अर्थसहाय्याचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या हिश्यावर बँका कोणतेही व्याज आकारणार नाहीत. अर्थसहाय्याच्या नक्त कर्जाच्या रकमेच्या आधारावर आकारण्यात येणाऱ्या व्याजाचा दर निश्चित करण्यात येईल.

(४) अर्थसहाय्यासाठी पात्रता

अ) पीएमआरवाय कर्ज जर मुदतपूर्व बंद केले तर, ऋणको अर्थसहाय्याला पात्र असणार नाही. त्याचप्रमाणे कर्जाचा दुरुपयोग केल्यास, ऋणकोने प्रकल्प सोडून दिल्यास, योजनेखाली ठरवून दिलेले निकष पूर्ण अन केल्याने ऋणको अपात्र ठरल्यास वगैरे प्रकरणात अर्थसहाय्य मिळणार नाही. अशा सर्व प्रकरणात, कर्जामुळे योजनेचा मध्यवर्ती हेतू साध्य होत नसल्यामुळे, ऋणको अर्थसहाय्याला पात्र असणार नाही.

ब) तथापि, ज्या प्रकरणात वसुली शंकास्पद असेल आणि ज्यांच्या बाबतीत बँक डीआयसीजीसी यांच्याकडे दावा दाखल करील, दुरुपयोग बँकेच्या नियंत्रणाबाहेरील कक्षेत झाला असेल तर, अर्थसहाय्याच्या ठेवीची रक्कम तीन वर्षे पूर्ण होण्यापूर्वीसुध्दा थकित कर्जासमक्ष समायोजित करता येईल.

क) उक्त फायदे मिळविण्यास पात्र होण्याच्या दृष्टीने मूल्यन, मंजुरीची कार्यपध्दती आणि कर्जाचे वाटप आणि वाटपपश्चात पर्यवेक्षण वगैरे बँकेच्या मुख्य कार्यालयाने/नियंत्रक कार्यालयाने दिलेल्या सूचनानुसार केले पहिजे आणि गरज असल्यास आवश्यक त्या नोंदी हजर केल्या पाहिजेत.

ड) मुदत ठेव मुदतपूर्व बंद करण्यासाठी असलेली दंडाची तरतूद अशा प्रकरणात लागू होणार नाही. तथापि, ज्या प्रकरणात लाभार्थी योजनेखाली सहाय्यासाठी अपात्र आहेत, अशा प्रकरणात कोणत्याही परिस्थितीत अर्थसहाय्याची रक्कम कर्जासमक्ष समायोजित करण्यास परवानगी दिली जाणार नाही आणि ती परत करावी लागेल.

(५) लेखापरिक्षण प्रमाणपत्र

- प्रत्येक बँकेने आपल्या संविधिक लेखा परिक्षकांकडून बँकेने पीएमआरवाय योजनेखाली केलेल्या अर्थसहाय्याच्या दाव्यांची सत्यता प्रमाणित करणारे प्रमाण पत्र प्राप्त करावे आणि प्रत्येक वर्षी ३० सप्टेंबरपूर्वी संचालक मंडळपुढे ठेवावे. याबाबतीत संविधिक लेखा परिक्षकानी प्रमाणपत्र निर्गमित करण्यासाठी खाली दिलेली कार्यपध्दती अनुसरावी.
- बाह्य लेखा परिक्षणासाठी निवडलेल्या शाखांनी बाह्य लेखा परिक्षकानी/समवर्ती लेखा परिक्षकानी नोंदवहीतील आणि अन्य संबंधित नोंदवह्यातील नोंदी तसेच आधीच्या

कार्यक्रम वर्षात पीएमआरवायखाली मंजूर केलेल्या कर्जाशी संबंधित अर्थसहाय्याच्या रकमेच्या संबंधात बँक शाखांनी केलेले दावे योग्य असल्याबाबत निर्गमित केलेले प्रमाणपत्र त्यांच्या मुख्य कार्यालयाकडे पाठवावे.

- अन्य बँक शाखांच्या बाबतीत, जेथे बाह्य लेखा परिक्षक/समवर्ती लेखा परिक्षक नियुक्त केलेले नाहीत, शाखा व्यवस्थापक स्वतःच आवश्यक ते प्रमाणपत्र मुख्य कार्यालयाला देतील.
- बँक शाखांकडून प्राप्त झालेल्या प्रमाणपत्रांच्या(जसे प्रकरण असेल त्याप्रमाणे, बाह्य लेखा परिक्षकानी/ समवर्ती लेखा परिक्षकानी/शाखा व्यवस्थापकानी निर्गमित केलेले) आधारे, बँकांचे संविधिक लेखा परिक्षक पीएमआरवायखाली आधीच्या संपूर्ण कार्यक्रम वर्षात बँकांनी मुक्त केलेल्या एकूण अर्थसहाय्याच्या बाबतीत एकत्रित प्रमाणपत्र निर्गमित करतील आणि ते संचालक मंडळापुढे ठेवण्यात येईल(परिशिष्ट अ१ मध्ये दिलेल्या नमुन्यानुसार).
- अर्थसहाय्याची खाती महालेखा परिक्षकांद्वारे लेखा परिक्षणाच्या अधीन असतील.

(६) अर्थसहाय्याचा उपयोग केल्याचे विवरणपत्र

ए) भारत सरकारने अर्थसहाय्याच्या विनियोगाशी/बँकांद्वारे तिमाही तत्त्वावर अर्थसहाय्याच्या गरजेचे विवरणपत्र कळविण्यासाठी **परिशिष्ट २** मध्ये दिलेले प्रारूप कार्यक्रम वर्ष २००६-०७ पासून सुधारले आहे. त्यानुसार बँका प्रारूपाला टीपमध्ये दिलेल्या सूचनांच्या आधारावर प्रत्येक तिमाहीच्या अखेरीला प्रत्येक कार्यक्रम वर्षाच्या बाबतीतील मंजूरी/वाटप/अर्थसहाय्य विनियोग/आवश्यकता यांच्या संबंधातील संचायित स्थिती कळवतील.

ब) बँकांनी त्यांच्या नियंत्रक कार्यालयातून/शाखांमधून, महिन्याच्या अंतराने विहित नमुन्यात डेटा प्राप्त करावा आणि तिमाही तत्त्वावर एकत्रित विवरणपत्र आरबीआयला सादर केले जाईल याची खात्री करावी.

(७) अधिकांश अर्थसहाय्याचे समायोजन

अ) कोणत्याही कार्यक्रम वर्षाच्या संबंधातील त्यांच्यापाशी उपलब्ध असलेल्या अधिकांश अर्थसहाय्याचा उपयोग चार वर्षांच्या गटातील म्हणजे १९९३-९४, १९९४-९५, १९९५-९६, १९९६-९७, कोणत्याही अन्य वर्षासाठी त्यांच्या अर्थसहाय्याच्या गरजेसाठी करू शकतील. जेथे अशा प्रकारे संबंधित वर्षासाठी अर्थसहाय्य समायोजित केले जाईल, ते आरबीआयला सादर करण्यात येणाऱ्या तिमाही अर्थसहाय्या उपयोग प्रमाणपत्रात/विवरणपत्रात स्पष्टपणे दर्शवावे.

ब) बँका त्यांच्याकडे कार्यक्रम वर्ष १९९३-९४ ते १९९६-९७ साठी पीएमआरवाय खाली उपलब्ध असलेल्या अधिकांश अर्थसहाय्याचा सुध्दा उपयोग त्यांच्या कार्यक्रम वर्ष १९९७-९८ च्या अर्थसहाय्याच्या गरजांसाठी करू शकतील.

क) बँका त्यांच्याकडे कार्यक्रम वर्ष १९९७-९८च्या अर्थसहाय्याच्या सर्व गरजा पूर्ण केल्यानंतर कार्यक्रम वर्ष १९९७-९८ साठी, पीएमआरवाय खाली उपलब्ध असलेल्या अधिकांश अर्थसहाय्याचा सुध्दा उपयोग त्यांच्या कार्यक्रम वर्ष १९९८-९९ च्या अर्थसहाय्याच्या गरजांसाठी करू शकतील.

ड) बँका त्यांच्याकडे कार्यक्रम वर्ष १९९८-९९च्या अर्थसहाय्याच्या सर्व गरजा पूर्ण केल्यानंतर कार्यक्रम वर्ष १९९८-९९ साठी, पीएमआरवाय खाली उपलब्ध असलेल्या अधिकांश अर्थसहाय्याचा सुध्दा उपयोग त्यांच्या कार्यक्रम वर्ष १९९९-२००० च्या अर्थसहाय्याच्या गरजांसाठी करू शकतील.

१०. प्रशिक्षण/पायाभूत सुविधा खर्च

अ) बँकांनी कर्ज मंजूर केले आहे याची खात्री झाल्यानंतर, राज्य सरकारला/केंद्रशासित प्रदेशाना उद्योग क्षेत्रातील प्रति लाभार्थी रु. २,५००/- आणि सेवा आणि **व्यसाय** क्षेत्रातील प्रति लाभार्थी रु. १,२५०/- या दराने प्रशिक्षण/पायाभूत सुविधा घटक देण्यात येईल. प्रशिक्षण कार्यक्रमात सुशिक्षितांच्या विशेष गरजांची काळजी घेतली जावी.

ब) सुशिक्षित महिलांकडे विशेष लक्ष देणे आवश्यक आहे कारण त्यांच्यात बेरोजगारीचे प्रमाण पुरुषांपेक्षा अधिक आहे आणि त्यांना रोजगार मिळण्यात सामाजिक परिस्थितीच्या आणि दृष्टीकोनाच्या मर्यादा पडतात. सेवा क्षेत्र हे बहुधा त्यांच्यासाठी सर्वात सोयीस्कर आहे. इलेक्ट्रिकल आणि इलेक्ट्रॉनिक वस्तूंची दुरुस्ती आणि देखभाल, घड्याळांची जोडणी आणि सुटे भाग, कॉम्प्युटर सॉफ्टवेअर, पाळणाघरे-दिवसभराची सेवा वगैरे काही महत्त्वाची कार्ये आहेत ज्यात सुशिक्षित महिलांना रोजगारासाठी वाव आहे आणि त्यांना ही कार्ये हाती घेण्यासाठी प्रोत्साहन द्यावे. त्यांना कॉम्प्युटरच्या सुट्या भागांची निर्मिती, सॉफ्टवेअर डेव्हलपमेंट, टीव्ही आणि इलेक्ट्रॉनिक उपकरणांची दुरुस्ती, मुद्रणालये, फार्मसीज, ड्राय क्लिनिंग व्यवसाय चालविणे आणि रेस्टॉरंट, छोटी अतिथीगृहे वगैरे मधील प्रशिक्षणाच्या सुविधांमध्ये अधिक वाव द्यावा.

क) कुशल मनुष्यबळाचा उपयोग करणारे उद्योग आणि इतर, जे कौशल्याच्या वाढत्या मागणीबाबत जागरूक आहेत, त्यांना मनुष्यबळ विकासात सामील करून घ्यावे. उद्यमशीलतेचे प्रशिक्षण देण्यासाठी आणि स्वयंरोजगाराच्या प्रवर्तनासाठी चेंबर्स ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रीजने पुढे यावे. अशीच भूमिका स्थानिक उद्योग संघटनानी निभावण्याची गरज आहे. सरकारी, खाजगी किवा स्वयंसेवी संघटनानी चालविलेल्या आयटीआय, पॉलिटेक्निक, आणि उपयुक्त शैक्षणिक संस्थांमधील अतिरिक्त क्षमता दोन पाळ्यात चालवून आणि अभ्यासक्रमात आणि पाठ्यक्रमाच्या कालावधीत योग्य ते बदल

करून उपयोग करून घेण्याचा हेतू आहे. पाठ्यक्रमाचा कालावधी साधारणपणे एक महिन्याचा असावा. तथापि, जिल्हा पीएमआरवाय समिती कालावधीत बदल करू शकते आणि नवीन ट्रेडसाठी कालावधी विहित करू शकते.

ड) उद्योग क्षेत्राखालील प्रशिक्षण १५-२० कामकाजाच्या दिवसांसाठी देता येईल. सेवा आणि व्यवसाय क्षेत्राखालील प्रशिक्षण ७-१० कामकाजाच्या दिवसांसाठी असेल.

इ) जर ऋणकोने तेवढ्याच किंवा अधिक कालावधीसाठी प्रतिष्ठीत संस्थेने किंवा बँकेने आयोजित केलेले समकक्ष किंवा उच्च उद्यमशीलता विकास प्रशिक्षण पूर्ण केले असेल तर त्याला पीएमआरवायखालील प्रशिक्षणातून सूट देण्यात यावी. अशा प्रकरणात, संबंधित जिल्हा उद्योग केंद्राच्या (डीआयसी) महाव्यवस्थापकाने, बँकाना कर्जाचे वाटप करणे शक्य व्हावे म्हणून ऋणकोने पूर्वीच घेतलेल्या प्रशिक्षणाचा उल्लेख करणारे आणि त्याला पीएमआरवायखालील प्रशिक्षणातून सूट देणारे प्रमाणपत्र द्यावे.

फ) पीएमआरवाय ऋणकोंसाठी प्रशिक्षण आयोजित करण्यास बँका पुढे आल्यास (ठरवून दिलेल्या निधीसह) त्यांना प्राधान्य देण्यात यावे. राज्य-स्तारवर आवश्यक त्या पायाभूत सुविधा असणाऱ्या बँकांनी राज्य सरकारशी सल्लामसलत करून पीएमआरवाय ऋणकोंसाठी प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करावे.

जी) राज्यात/केंद्र शासित प्रदेशात वाटपाच्या आधारे लक्षित प्रकरणांच्या वाटपाच्या १२५ टक्क्यांसाठी प्रति अर्जदार रु. २०० निवडपूर्व चालनात्मक मोहीम

११. अन्य पैलू

(१) मृत ऋणको

(अ) पीएमआरवायखालील ऋणकोचा मृत्यू झाल्यास, मृताच्या कायदेशीर वारसाकडे/जवळच्या नातेवाईकाकडे किंवा दायित्व स्वीकारण्यास आणि युनीट/कार्य पुढे चालू ठेवण्यास तयार असणाऱ्या अन्य कोणात्याहि तिसऱ्या पक्षाकडे दायित्वा हस्तांतरित करणे, जरी ते योजनेखाली ठरवून दिलेले निकष पूर्ण करित नसतील तरीहि, जर ज्या व्यक्तीकडे युनीट/कार्य हस्तांतरित करण्यात येणार आहे तिने कर्ज देणाऱ्या बँकेचे कर्जाचे हप्ते कर्जाच्या अटीत कोणताहि बदल न करता वेळेवर जमा करण्याबाबत समाधान केले तर, हस्तांतरित करणे उचित होईल.

ब) अर्थसहाय्याची रक्कम केवळ हस्तांतरित खात्यात जमा होईल.

क) परंतु, जर अशा प्रकारची व्यवस्था शक्य नसेल, तर बँकेने कर्जाची वसुली करण्यासाठी पावले उचलावीत आणि अर्थसहाय्याची रक्कम मृत लाभार्थीच्या येणे रकमेसमक्ष समायोजित करावी.

(२) भागीदारीचे विसर्जन

एका भागीदाराच्या निवृत्तीमुळे भागीदारीचे विसर्जन झाल्यास आणि राहिलेल्या भागीदाराने एकमेव मालक म्हणून सर्व फर्मची सर्व दायित्वे स्वीकारून कार्य चालू ठेवण्यास मान्यता दिली तर पुढील कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा:

- राहिलेल्या भागीदाराने चालू ठेवण्यास मान्यता दिलेले प्रस्तावित कार्य सेवा आणि उद्योग क्षेत्रातील रु. २ लाखाच्या वर असल्यास आणि व्यवसाय क्षेत्रातील रु. १ लाखाच्या वर असल्यास, कार्य चालू ठेवण्यासाठी राहिलेल्या भागीदाराला/एकमेव भागीदाराला अर्थसहाय्या अनुज्ञेय असणार नाही.

(३) 'येणे नाही प्रमाणपत्र'चे निर्गमन

सर्वसाधारणपणे क्षेत्रात कार्यरत असणाऱ्या सर्व बँकांकडून 'येणे नाही प्रमाणपत्र' प्राप्त करणे ऋणकोला कठिण जाते आणि अशा प्रमाणपत्रांच्या निर्गमनात बँकाहि दिरंगाई करतात. यापुढे कर्जासाठी अर्जात कोणत्याहि बँकेकडून/वित्तीय संस्थेकडून घेतलेल्या कर्जाचा तपशील मागणारे कलम असेल. ऋणकोने पुरविलेला असा सर्व तपशील तो प्रमाणित करील. ऋणकोने पुरविलेल्या माहितीच्या आधारावर, बँकांचे ऋणकोच्या स्थितीबाबत समाधान झाल्यास, बँका 'येणे नाही प्रमाणपत्र' सादर करण्याच्या आवश्यकतेची सक्ती न करण्याबाबत विचार करतील. जर बँकेने ऋणकोच्या क्षेत्रातील अन्य बँकातील कर्ज खात्यांच्या स्थितीबाबत पडताळणी करण्याचे ठरविले, तर तिने दोन प्रतीत अर्जदारांची सुची जोडून विशिष्ट पत्र पाठवावे. अन्य बँकांकडून १५ दिवसांच्या आत काहीच प्रतिसाद आला नाही तर संदर्भित बँकांचे येणे/ हरकत नाही असे गृहित धरावे. अशी माहिती परस्परता आणि देवाणघेवाणीच्या तत्त्वावर आधारित असल्यामुळे, 'येणे नाही प्रमाणपत्र' निर्गमित करण्यासाठी आकार लावण्याचा विषय उद्भवू नये.

(४) पीएमआरवाय ऋणकोना पासबुके देणे

केलेल्या वाटपाच्या/परतफेडीच्या नोदी ठेवणे सोयीचे व्हावे म्हणून बँकांनी पीएमआरवाय ऋणकोना प्रांतीय भाषात पासबुके द्यावीत.

(५) अर्ज पुढे आणणे

डीआयसीने वर्षभरात शिफारस केलेली आणि वर्षाच्या अखेरीला बँकांकडे प्रलंबित असणारी प्रकरणे, एक नियम म्हणून पुढच्या आर्थिक वर्षात मंजूरीसाठी/वाटपासाठी आधी विचारात घ्यावीत आणि अशी प्रलंबित प्रकरणे 'लक्ष्य आधीच पूर्ण झाले' असे कारण दाखवून परत पाठवू नयेत.

(६) अन्य प्रोत्साहने

पीएमआरवायखालील ऋणकोला राज्य सरकारने सवलतीच्या दराने औद्योगिक शेड, भूखंड वगैरे सारखी प्रोत्साहने द्यावीत. ऋणको विक्री कर माफी वगैरेसारखी अन्य अप्रत्यक्ष प्रोत्साहनेहि मिळवू शकतो. आर्थिक प्रोत्साहने राज्य सरकार/केंद्रशासित प्रदेश देऊ शकतात,

पण प्रवर्तकाचे प्रकल्प खर्चाच्या ५ टक्के अंशदान कमी करू नये जेणेकरून प्रवर्तकाचा प्रकल्पातील हक्क चालू राहिल.

(७) कार्यक्रम वर्षात मंजूर केलेल्या प्रकरणांसाठी वाटप बंद करणे

अ) बऱ्याच वेळा, विशिष्ट वर्षात मंजूर केलेली रक्कम, ऋणकोचा इच्छा न उरणे किंवा अन्य उपव्यवसायात सामावून घेणे वगैरे सारख्या कारणाने पुढील वर्षात वाटप करायची राहून जाते. बँकांनी विशिष्ट वर्षात मंजूर केलेली प्रकरणे पुढील आर्थिक वर्षातील ९ महिन्यांच्या कालवधीनंतर व्यपगत झाली आहेत असे समजावे आणि अशा व्यक्तींना नोंदणिकृत पाकिटातून सूचना पाठवाव्यात आणि ज्या प्रकरणात संभाव्य ऋणको हजर झाला नसेल अशा प्रकरणांची माहिती डीआयसीला द्यावी. त्यानंतर अशा सर्व प्रकरणात डीआयसीने अर्जदारांशी संपर्क करण्याचा प्रयत्न करावा. आवश्यक असेल तेथे डीआयसीने अशा कोणत्याही कारणाने मागे राहिलेल्या अर्जदारांची प्रकरणे पुन्हा प्रायोजित करावीत. ती संबंधित आर्थिक वर्षात नवीन प्रकरणे समजण्यात येतील. ज्या प्रकरणात आंशिक वाटप करण्यात आले आहे त्या प्रकरणांना या सूचना लागू होणार नाहीत.

ब) आर्थिक वर्षात पीएमआरवायखाली मंजूर केलेल्या कर्जाचे वाटप बँक शाखांनी पुढील वर्षाच्या १० व्या महिन्याच्या अखेरपर्यंत पूर्ण करावे आणि बंद करावे. म्हणजेच १ फेब्रुवारी पूर्वी निश्चितपणे.

क) विशेष बाब म्हणून, १९९३-९४, १९९४-९५ आणि १९९५-९६ या वर्षात पीएमआरवायखाली मंजूर केलेल्या कर्जाचे वाटप बंद करण्यासाठी १ जून १९९७ ही तारीख ठरविण्यात आली होती.

ड) १९९७-९८ या वर्षात पीएमआरवायखाली कर्जे मंजूर करणे आणि वाटप करणे बंद करण्यासाठी पुढील वर्षातील अनुक्रमे ६ व्या आणि ९ व्या महिन्याची अखेर निश्चित करण्यात आली होती. त्यानुसार, वर्ष १९९७-९८ साठी मंजूरी ०१.१०.९८* रोजी व्यपगत झाली आणि वाटप ०१.०१.१९९९* पूर्वी पूर्ण करावे लागले. या संबंधात, ०१.०४.९७ ते ३१.०३.९८ या कालावधीत मंजूर केलेली प्रकरणे ही कार्यक्रम वर्ष १९९७-९८ मध्ये मंजूर झालेली एकूण प्रकरणे होती. ३१.०३.९८ नंतर मंजूर केलेली प्रकरणे अर्ज १९९७-९८ मध्ये प्राप्त झाला असला तरीही, १९९७-९८ मध्ये मंजूर झालेल्या प्रकरणात मोजली जात नाहीत. अशी मंजूर प्रकरणे १९९८-९९ मध्ये मोजली जातात.

इ) कार्यक्रम वर्ष १९९७-९८ मध्ये मंजूर झालेल्या प्रकरणांच्या बाबतीत, जेथे ०१.१०.९८ पूर्वी वाटप करण्यात आले होते, मंजूरी त्याच तारखेला व्यपगत झाली आणि अशा प्रकरणात उक्त परिच्छेद (अ) मध्ये दिलेल्या व्यपगत मंजूरीच्या बाबतीतील सूचनांचे अनुसरण करावे.

फ) कार्यक्रम वर्ष ०१.०४.१८ ते ३१.०३.१९ मध्ये पीएमआरवायखाली मंजूर केलेल्या प्रकरणांसाठी वाटप बंद करण्याची तारीख ३१.१२.१९ निश्चित करण्यात आली होती आणि त्यानंतर कार्यक्रम वर्ष १९९८-९९ साठी ज्या मंजूर प्रकरणात वाटप करण्यात आले नव्हते ती व्यपगत झाली. ज्या प्रकरणात वाटप अंशतः करण्यात आले आहे, उक्त परिच्छेद (ड) मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे अंशतः वाटप झालेल्या प्रकरणे हाताळण्याची कार्यपध्दती लागू करण्यासाठी ३१.१२.१९ नंतर परवानगी देण्यात येईल. कार्यक्रम वर्ष १९९८-९९ साठी वाटप ३१.१२.१९ पर्यंत बंद होईल म्हणून बँकांनी सर्व दाव्यांसाठी अर्थसहाय्याच्या उपयोगाचे अंतिम प्रमाणपत्र विहित नमुन्यात उशिरात उशिरा २८.२.२००० पूर्वी सादर करावे.

ग) १९९९-२००० या वर्षात मंजूर केलेल्या कर्जासाठी मंजूरी व्यपगत होण्यासाठी आणि वाटप पूर्ण करण्यासाठी शेवटच्या तारखा अनुक्रमे ३१.१०.२००० आणि ३१.१२.२००० होत्या. अंशतः वाटप झालेल्या प्रकरणात बँकांचे अर्थसहाय्याचे दावे ३१.१२.२००० रोजी बंदीच्या वेळी असल्याप्रमाणे रकमेवर गोठविण्यात आले होते. त्यानंतर, कर्जाचा वाटप न केलेला हिस्सा बँकांद्वारे अर्थसहाय्याच्या फायद्याविना वाटप केला जाईल. अर्थसहाय्याचा हिस्सा बँका अतिरिक्त कर्ज म्हणून मंजूर करून वाटप करू शकतात.

ह) १९९३-९४ ते १९९५-९६ या वर्षात मंजूर झालेल्या प्रकरणांच्या अंशतः वाटपाच्या प्रकरणात, अर्थसहाय्याचे बँकांचे दावे बंदीच्या तारखेला म्हणजेच ०१.०६.९७ रोजी वाटप केलेल्या रकमेवर गोठविण्यात आले होते. त्यानंतर, कर्जाचा वाटप न केलेला हिस्सा बँका अर्थसहाय्याची मागणी न करता वाटप करणे चालू ठेवू शकतात. अर्थसहाय्याचा हिस्सा अतिरिक्त कर्ज म्हणून मंजूर करून वाटप करता येईल.

य) १९९६-९७ मध्ये मंजूर केलेल्या प्रकरणांच्या बाबतीत, जेथे अंशतः कर्जाचे वाटप करण्यात आले आहे, ०१.०२.९८ ही वाटप पूर्ण करण्यासाठी असलेली शेवटची तारीख वाढविण्यात आली नव्हती आणि बँकांनी वाटप पूर्ण करण्यासाठी उक्त परिच्छेद (ह) मध्ये दिलेली कार्यपध्दती अनुसरायची होती.

ज) १९९७-९८ मध्ये मंजूर केलेल्या प्रकरणांच्या अंशतः वाटपाच्या बाबतीत, बँकांचे अर्थसहाय्याचे दावे शेवटच्या तारखेला म्हणजेच ०१.०१.९९ रोजी असल्याप्रमाणे वाटप केलेल्या रकमेवर गोठविण्यात आले होत. त्यानंतर, कर्जाचा वाटप न केलेला हिस्सा बँका वाटप करू शकत होत्या परंतु अर्थसहाय्याच्या फायद्याविना. कार्याला कमी वित्तपुरवठा होणे टाळण्यासाठी, वाटप न केलेल्या रकमेवर देय असलेला अर्थसहाय्याचा हिस्सा ऋणकोला बँकांद्वारे अतिरिक्त कर्ज म्हणून मंजूर करून वाटप करता येईल.

ख) १९९३-९४ ते १९९४-९५ या वर्षात मंजूर केलेल्या प्रकरणांच्या अंशतः वाटपाच्या बाबतीत, बँकांचे अर्थसहाय्याचे दावे बंदीच्या तारखेला म्हणजेच ०१.०६.१९९७ रोजी असल्याप्रमाणे वाटप केलेल्या रकमेवर गोठविण्यात आले होते आणि १९९६-९७ मध्ये

मंजूर केलेल्या प्रकरणांच्या बाबतीत अंशतः वाटप केलेल्या प्रकरणांसाठी शेवटची तारीख ०१.०२.१९९८ होती. पात्र वाटप आधीच पूर्ण झालेले असल्यामुळे, बँकांनी १९९३-९४ पासून १९९६-९७ पर्यंत च्या संबंधित कार्यक्रम वर्षासाठीचा अर्थसहाय्याच्या उपयोगाचा अहवाल अर्थसहाय्याचा मेळ घालणे शक्य म्हणून विहित नमुन्यात आरबीआयला कळवायचा होता. बँकांनी याच खात्री करून घ्यायची होती कि, त्यांच्या शाखांचे सर्व अर्थसहाय्याचे दावे संबंधित कार्यक्रम वर्षाखाली समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

(८) फेटाळलेल्या प्रकरणांचे पुनरावलोकन

मुळात ज्या अधिकाऱ्याने कर्जाचा अर्ज फेटाळला त्याच्याहून वरिष्ठ असलेल्या बँकेच्या अधिकाऱ्याद्वारे फेटाळलेल्या प्रकरणांची नमुना तपासणीची सुरुवात करावी.

खंड -२

पीएमआरवाय - अंमलबजावणी एजन्सीज आणि प्रचालनीय मार्गदर्शक तत्त्वे

१२. अंमलबजावणी

(ए) बऱ्याच कार्यक्रमांसाठी जिल्हा हे चांगले सुस्थापित झालेले एकक असल्याने, कार्यक्रमाची समन्वयित अंमलबजावणी जिल्हा स्तरावर हाती घेण्यात येईल असे प्रस्तावित आहे.

(बी) दिल्ली, मुंबई, कोलकोट आणि चेन्नई या चार महानगरातील जिल्हा उद्योग केंद्र(डीआयसी)/लघु उद्योग सेवा संस्था/ उद्योग संचालनालय/जिल्हा नागरी विकास एजन्सी (डीयुडीए) यापैकी एका एजन्सीची राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांचे सरकार अंमलबजावणी एजन्सी म्हणूनम निवड करील आणि तसे जाहीर करील. अन्य क्षेत्रात, ते जिल्हा उद्योग केंद्र किंवा जिल्हा नागरी विकास एजन्सीची निवड करून तसे जाहीर करू शकतात. ही एजन्सी संबंधित क्षेत्रातील बँकांबरोबर सल्लामसलत करून स्वयंरोजगाराच्या योजना तयार करणे, त्यांची अंमलबजावणी, जिल्हा पीएमआरवाय समितीच्या सर्वकष पर्यवेक्षणाखाली/मार्गदर्शनाखाली संनियंत्रण यासाठी जबाबदार असेल. संबंधित राज्य/केंद्रशासित सरकारे जिल्हा नियुक्त कार्य बल समिती स्थापित करतात. जिल्हा स्तरावर, जिल्हा नियुक्त कार्य समिती नवीन सदस्यांना सामील करून घेऊन पुर्नगठित करण्यात आली आहे. साधारणपणे, त्यात एक अध्यक्ष असेल जो अंमलबजावणी एजन्सीचा वरिष्ठ अधिकारी आणि शक्यतो एजन्सीचा मुख्य असेल

(सी) स्व-रोजगार आराखडा तयार करणे, त्याची अंमलबजावणी आणि संनियंत्रण यासाठी जिल्हा पीएमआरवाय समित्या नोडल एजन्सी म्हणून काम करतील. संबंधित राज्य सरकार/युटी सरकारने जिल्हा नियुक्त कार्य बल स्थापन केले आहे. जिल्हा स्तरावर, जिल्हा नियुक्त कार्य बल समित्यांची नवीन सदस्य समाविष्ट करून पुनर्चना

करण्यात आली आहे. साधारणपणे, त्यात एक अध्यक्ष जो अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सीचा वरिष्ठ अधिकारी, शक्यतो एजन्सीचा प्रमुख असेल, म्हणजेच जिल्हा उद्योग केंद्राचा महाव्यवस्थापक, एसआयएसआय च्या बाबतीत संचालक, उद्योग महासंचालनालयाच्या बाबतीत अतिरिक्त संचालक, डीयुडीएच्या बाबतीत उपाध्यक्ष. नियुक्त कार्य बलाचे अन्य सदस्य खालीलचे प्रतिनिधी असतील-

उदा.: जिल्हा उद्योग केंद्राचा महाव्यवस्थापक, एसआयएसआयच्या बाबतीत संचालक, उद्योग संचालनालयाच्या बाबतीत उद्योग केंद्राचा अतिरिक्त संचालक, डीयुडीएच्या बाबतीत उपाध्यक्ष. नियुक्त कार्य बलाचे अन्य सदस्य खालील प्रमाणे प्रतिनिधी असतील:-

- १) लीड बँक
- २) दोन आघाडीच्या बँका
- ३) जिल्हा रोजगार अधिकारी
- ४) डीआयसी/एसआयएसआय/डीयुडीए चा प्रत्येकी एक सदस्य (अंमलबजावणी एजन्सीव्यतिरिक्त)
- ५) नियुक्त कार्य बलाच्या अध्यक्षांने नामनिर्देशित करायचा सदस्य सचिव म्हणून एक अधिकारी
- ६) प्रतिष्ठित बिगर-सरकारी संघटनांमधील एक किंवा अधिक सदस्य अध्यक्ष सह-सदस्य म्हणून घेऊ शकतो.

(डी) उद्योग संचालनालय कोलकोता आणि चेन्नई या महानगरात योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी जबाबदार आहे. उद्योग संचालनालय आणि एसआयएसआय योजनेच्या मुंबईतील अंमलबजावणीसाठी जबाबदार आहेत. एनसीटी दिल्लीत, उद्योग संचालनालय नऊ जिल्ह्यांपैकी प्रत्येक आयुक्तांच्या मार्फत योजनेच्या अंमलबजावणीची खात्री करील. उक्त एजन्सीज साधारणपणे पुढील बाबींसाठी जबाबदार असतील-

- १) उद्योजकांना चालना देणे आणि त्यांची निवड करणे
- २) उद्योग, सेवा आणि व्यवसाय क्षेत्रात योजना निश्चित करणे आणि तयार करणे
- ३) उपव्यवसाय/कार्ये ठरविणे
- ४) कर्जाची शिफारस करणे
- ५) संबंधित अधिकाऱ्यांकडून आवश्यक असेल तेवढा जलद निपटारा करून घेणे

(इ) नियुक्त कार्य बल स्थानिक वर्तमानपत्रातील जाहिरातीद्वारे पात्र व्यक्तिकडून अर्ज मागवेल. हे अर्ज नियुक्त कार्य बलाकडून मंजूर केले जातील आणि संबंधित बँक शाखांना शिफारस केली जाईल. नियुक्त कार्य बलाच्या शिफारशीनंतर शाखा व्यवस्थापकांकडे सर्व अर्ज तातडीने निकालात काढले जातील.

(एफ) अंमलबजावणीच्या हेतूने स्थापन केलेल्या जिल्हा नियुक्त कार्य बल समित्यांच्या कामात लाभार्थी निश्चित करणे, विशिष्ट उपव्यवसायांची निवड करणे, लाभार्थीसाठी आवश्यक असलेली सहाय्यक यंत्रणा, संरक्षक सेवा निश्चित करणे आणि बँका आणि उद्योग, व्यापार आणि सेवा क्षेत्रातील अन्य संबंधित स्थानिक एजन्सीजबरोबर जवळचा संपर्क ठेवणे या कामांचा समावेश आहे.

(जी) चार महानगरात अशाच प्रकारे पीएमआरवाय समित्या स्थापन करण्यात येतील.

(एच) उच्चाधिकार समितीच्या पाचव्या सभेत, हे लक्षात आणून दिले गेले कि, नियुक्त कार्य स्तरावर तसेच संबंधित बँकर्सच्या संघांच्या स्तरावर तपशीलवार छाननीमुळे पीएमआरवाआयच्या अंमलबजावणीत सुधारणा होईल. नियुक्त कार्य बलाला अधिक वेळ उपलब्ध झाल्यामुळे छाननीचा दर्जाहि सुधारेल. त्यामुळे असा निर्णय घेण्यात आला कि, राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशानी परिशिष्ट ३ मध्ये दिलेल्या संविधानानुसार उपविभाग किंवा ब्लॉक स्तरावर नियुक्त कार्य बल स्थापित करावेत. छाननीत काही दर्जा असावा म्हणून जिल्हा नियुक्त कार्य बलाच्या खालील स्तरांपैकी केवळ एकच निवडावा. दुय्यम नियुक्त कार्य बले केवळ अडीआयसीकाडे आलेल्या अर्जांची छाननी करतील आणि उमेदवारांच्या मुलाखती घेतील. तथापि, दुय्यम नियुक्त कार्य बले मंजूर केलेली प्रकरणे थेट बँकांकडे पाठवू शकतील. सचिव(एसएसआय आणि एआरआय) भारत सरकार यांच्या अध्यक्षतेखाली २८.०५.२००४ रोजी घेण्यात आलेल्या सभेतील निर्णयानुसार, बँकाना खालीलप्रमाणे कळविण्यात आले आहे.

(१) जिल्हा नियुक्त कार्य समिती महिन्यातून किमान एक किंवा प्राप्त झालेल्या अर्जांच्या संख्येनुसार अधिक वेळा सभा घेईल.

(२) ब्लॉक स्तरावरील नियुक्त कार्य समित्यांच्या सभेत सर्व बँकांच्या सहभागाची खात्री करण्यासाठी आणि अर्जांच्य जलद विल्हेवाटीसाठी ब्लॉक स्तरावरील नियुक्त कार्य बल समित्यांच्या (बीएलटीएफसी) सभा ब्लॉक स्तरावरील बँकर्सच्या सभेतनंतर लगेच घेण्यात येतील.

(आय) दुय्यम नियुक्त कार्य बलापैकी एखाद्याला कार्य सुरु करण्यास परवानगी देण्यात आली तर, राज्यानी/केंद्रशासित प्रदेशानी. छाननी आणि मुलाखतीच्या हेतूसाठी जिल्हा नियुक्त कार्य बलाची अधिकारिता विनिर्दिष्ट करावी. अर्ज स्वीकारणे, प्रक्रियेचा अहवाल देण, लाभार्थींना सहाय्य वगैरे सारखी नियुक्त कार्य बलाची अन्य सर्व कार्ये जिल्हास्तरीय नियुक्त कार्य बल/महाव्यवस्थापक, डीआयसी कार्यालये यांच्याकडून चालू राहतील.

(जे) दुय्यम नियुक्त कार्य बल स्थापन करण्याचा निर्णय राज्याच्या/केंद्रशासित प्रदेशाच्या संबंधित निमंत्रक बँकांशी सल्लामसलत करून घ्यायचा आहे.

(के) वरीलप्रमाणे नियुक्त कार्य बलाने अर्ज प्रायोजित करण्याव्यतिरिक्त, बँका पात्र व्यक्तिंकडून योजनेखाली थेट अर्जहि स्वीकारू शकतात. तथापि, असे अर्ज त्यांच्या प्रकल्पाची क्षमता आणि बँकेबिलिटीबाबतच्या निरीक्षणासह प्रायोजक एजन्सीकडे पाठविण्यात यावेत. प्रायोजक एजन्सीज असे अर्ज कर्ज मंजूर करण्यासाठी बँक शाखांकडे औपचारिकपणे परत पाठवतील.

(एल) योजनेच्या अधिक चांगल्या अंमलबजावणीसाठी, राज्य सरकार कोणत्याही क्षेत्रातील कर्ज देणाऱ्या बँकांच्या संख्येवर निर्बंध घालू शकते, पण हा निर्णय जिल्हा समिती/उपसमित्यांशी सल्लामसलत करून घेण्यात यावा.

(एम) निवडपूर्व चालनात्मक माहीमेच्या स्वरूपात क्षेत्रात पीएमआरवायविषयी जागृती निर्माण करण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्याच्या स्तरावर चर्चासत्रे आयोजित करावीत. प्रत्येक आणि सर्व ग्रामपंचायतीना त्यांच्या संबंधित अधिकारिता क्षेत्रात पीएमआरवाय विषयी जागृती निर्माण करण्यासाठी आणि त्याला मोठ्या प्रमाणावर प्रसिद्धी देण्यासाठी ठराव मंजूर करण्यास सांगावे.

(एन) नियुक्त कार्य बलाचे सर्व सदस्य लाभार्थींच्या निवडीसाठी संयुक्तपणे जबाबदार असतील. त्यामुळे लाभार्थींना पीएमआरवाय खाली दिलेल्या केलेल्या कर्जातून उद्भवणाऱ्या अकार्यक्षम मत्ता(एनपीएज), काही असल्यास, त्यासाठी केवळ बँक व्यवस्थापक जबाबदार असणार नाही याची खात्री होईल.

(ओ) रु. ५ लाखांपर्यंतच्या पीएमआरवाय कर्जासाठी सांपार्थिकसाठी आग्रह धरू नये.

(पी) अज/अजा आणि अल्पसंख्य समाजातील लाभार्थींना अशा प्रकारे लक्ष्य करावे कि त्यांच्या प्रत्येक जिल्ह्यातील/राज्यातील लोकसंख्येच्या प्रमाणात तरी त्यांचा लाभ होईल.

(क्यू) प्रत्येक राज्य/युटीसाठी लक्ष्याच्या एकूण किमान ३० टक्के लाभार्थी महिला असाव्यात.

(आर) पीएमआरवाय लाभार्थींची निवड करताना विशिष्ट उत्पादनातील वैशिष्ट्ये असणारे समूह विकसित करण्यास प्राधान्य देण्यात यावे.

(एस) निवासस्थान आणि उत्पन्नाचे निकष या बाबतीत पीएमआरवायच्या लाभार्थींच्या पात्रतेचे तहसीलदार/गट विकास अधिकारी यानी अधिप्रमाणन करावे.

(टी) जोडलेल्या प्रारूपात(परिशिष्ट -१५) शतप्रतिशत पडताळणी करण्यात येईल.

(यू) अज/अजा आणि अल्पसंख्य उमेदवाराना त्यांच्या जिल्ह्यातील/राज्यातील लोकसंख्येच्या प्रमाणात तरी सामावून घेणे हे योजनेचे लक्ष आहे. तथापि, टक्केवारी अज/अजा साठी २२.५ टक्क्याहून, इतर मागासवर्गीयांसाठी (ओबीसीज) २७ टक्क्याहून आणि महिलांसाठी ३० टक्क्याहून कमी नसावी. अल्पसंख्याकांसाठी समप्रमाणातील हिश्याची सुद्धा खात्री करावी.

१३. संनियंत्रण

(ए) योजनेचे संनियंत्रण जिल्हा स्तरावर जिल्हा पीएमआरवाय समित्या, महानगर समित्या किंवा या हेतूने स्थापन करण्यात आलेल्या उपसमित्या करतील, राज्य स्तरावर राज्य पीएमआरवाय समित्या आणि केंद्र स्तरावर सचिव (एसएसआय आणि एआरआय)

भारत सरकार यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्चाधिकार समिती करील. अंमलबजावणी, समन्वय आणि संनियंत्रणातील समस्या या समित्यानी सोडवायच्या आहेत. या समित्या, नियतकालाने आपले कार्य करण्यासाठी सभा घेणाऱ्या सचिव(एसएसआय आणि एआरआय) भारत सरकार यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीचा अपवाद वगळता, महिन्यातून एकदा सभा घेतील.

(बी) परिशिष्ट ४ मध्ये दिलेल्या विहित नमुन्यातील मासिक प्रगती अहवाल उद्योग संचालनालयाकडे पाठविण्यात येतील जेथे ते एकत्रित करून विकास आयुक्तांच्या कार्यालयाकडे पाठविण्यात येतील. तीन महिन्यातून एकदा राज्यस्तरीय समिती प्रगतीचा आढावा घेईल आणि परिशिष्ट ५ मध्ये दिलेल्या विहित नमुन्यात आपल्या शेऱ्यासह विकास आयुक्तांच्या कार्यालयाकडे पाठवील.

(सी) योजनेची प्रगतीचे जिल्हा स्तरावर जिल्हा सल्लागार समिती (डीसीसी) सुध्दा संनियंत्रण करील आणि राज्य स्तरावर राज्यस्तरीय बँकर्स समिती (एसएलबीसी) त्यांच्या नियतकालीन सभेत संनियंत्रण करील.

(डी) दिरंगाईच्या समस्या हाताळण्यासाठी, बँकांचे जिल्हास्तरीय समन्वयक अनियमितपणाच्या कारणांची चौकशी करतील, विशेषतः मंजूरी आणि वाटपाच्या बाबतीत जिल्ह्याच्या सरासरीच्या ५० टक्क्याहून कमी कामगिरी करणाऱ्या बँक शाखांच्य बाबतीत. त्यानी सांपार्श्विकाच्या संबंधातील तक्रारीतहि लक्ष घालावे. त्याने या बँक शाखातील समस्या/विषय यावरील अहवाल दर महिन्याला चर्चेसाठी आणि बँकिंग यंत्रणेत योग्य पातळीवर कारवाईची शिफारस करण्यासाठी आणि जेथे आवश्यक असेल तेथे ओम्ब्युडसमॅन कडून कारवाईसाठी जिल्हा पीएमआरवाय समिती आणि नियुक्त कार्य बलाकडे सादर करील.

(इ) राज्य आणि बँका यानी सादर केलेल्या मंजूरीच्या आणि वाटपाच्या आंकड्यांचा मेळ जमण्याची गरज आहे. बँकांच्या जिल्हास्तरीय समन्वयकानी आरबीआयने अधिसूचित केलेल्या एमआयएस पॅटर्ननुसार जिल्हा उद्योग केंद्राच्या डेट्याशी शिफारस केलेल्या आणि मंजूर केलेल्या अर्जांच्या आकड्यांचा मेळ घालावा.

(एफ) शाखांच्या कामगिरीचे संनियंत्रण

बँकांनी काही शाखांच्या पीएमआरवायखालील कामगिरीच्या अचानक तपासणीची व्यवस्था करावी आणि ज्या शाखांचा कामगिरी इच्छापूर्वक अपुरी किंवा अयोग्य असेल त्या शाखा व्यवस्थापकांविरुद्ध कारवाई करावी.

(जी) पुनतरावलोकन नोंदी

बँकांनी त्यांच्या बोर्डापुढे पीएमआरवायखालील कामगिरीचा तिमाही तत्त्वावर आढावा ठेवावा आणि एक प्रत मुख्य महाव्यवस्थापक, ग्रामीण योजना आणि ऋण विभाग, भारतीय रिझर्व बँक, मध्यवर्ती कार्यालय, मुंबई यांना माहितीसाठी पाठवावी.

१४. मूल्यांकन

(१) भारत सरकार नियमितपणे समवर्ती मूल्यांकन करील. लाभार्थींचे सर्वेक्षण करण्यासाठी राज्यातील प्रतिष्ठित संस्था, संघटना आणि बिगर-सरकारी संघटना निश्चित करण्यात येतील. योग्य अशा नंतरच्या कारवाईसाठी राज्य सरकारशी सल्लामसलत करून सर्वेक्षणासाठी संघटना निवडण्यात येतील. राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशातून प्राप्त झालेले प्रगतीच्या अहवालांचे समवर्ती मूल्यांकनासह केंद्रीय स्तरावर उच्चधिकार समितीद्वारे पुनरावलोकन केले जाईल. केंद्र सरकारकडून लक्ष्ये प्राप्त झाल्यानंतर लगेच, राज्य सरकारे/केंद्रशासित प्रदेश प्रत्येक जिल्ह्याला जिल्हानिहाय लक्ष्ये कळवतील. जिल्हा समित्या जिल्ह्यातील लक्ष्ये बँकाना वाटून देतील. महानगरात हे काम महानगर समिती हाती घेईल. जिल्हा पीएमआरवाय समित्या/महानगरांसाठी स्थापन केलेल्या समित्या किंवा त्यांच्या उपसमित्या स्थानिक वर्तमानपत्रातील जाहिरातीद्वारे पात्र व्यक्तिकडून अर्ज मागवतील. बँकांच्या आणि बीडीओच्या कार्यालयांच्या सूचनाफलकावर प्रदर्शन करून सुध्दा प्रसिध्दी केली जाईल.

(२) हे अर्ज जिल्हा नियुक्त कार्य बल समित्या मंजूर करतील आणि संबंधित बँक शाखाना शिफारस करतील. बँकेच्या स्तरावर अर्ज फेटाळण्याची शक्यता लक्षात घेऊन, शिफारस केलेल्या अर्जांची संख्या शाखेसाठी निश्चित केलेल्या लक्षापेक्षा किमान २५ टक्क्यानी अधिक असेल.

(३) समितीने शिफारस केल्यानंतर प्राप्त झालेले सर्व अर्ज तातडीने निकालात काढले जातील.

(४) प्रशिक्षण संस्था निश्चित करण्यात याव्यात आणि कर्ज मंजूर होण्यापूर्वी जिल्हातील अधिकाऱ्यानी शिक्षणाचा साचा तयार ठेवावा.

(५) प्रकरणे मंजूर झाल्यावर लगेच, बँकांनी जिल्हा पीएमआरवाय समित्या/महानगरांसाठी स्थापन करण्यात आलेल्या समित्या किंवा उपसमित्या यांच्याकडे प्रशिक्षण चालू करण्याच्या सूचना पाठवाव्यात.

(६) इप्सित परिणाम प्राप्त केले जातील याची खात्री करण्यासाठी, सर्व कार्ये ठराविक काळात पूर्ण करावीत आणि येणाऱ्या अडचणी जिल्हा पीएमआरवाय समिती/महानगर समिती किंवा उपसमित्यांमध्ये सोडवाव्यात.

(७) वर्ष १९९३-९४ मध्ये पीएमआरवायच्या अंमलबजावणीच्या प्रकृष्ट अभ्यासासाठी स्थापन केलेल्या नियुक्त कार्य बलाच्या शिफारशी (परिशिष्ट १३)

१५. बिगर-सरकारी संघटनांचा सहभाग

एनजीओज पीएमआरवायच्या अंमलबजावणीत महत्त्वाची भूमिका बजावू शकतात. योजना प्रतिष्ठीत बिगर-सरकारी संघटनाना पीएमआरवायच्या अंमलबजावणीत सहभागी करून घेऊ इच्छिते. त्यांना अगदी निश्चित करणे, चालना देणे आणि लाभार्थींची निवड आणि प्रकल्पाची रूपरेखा तयार करण्याच्या कामापासून सहभागी करून घेता येईल. त्या ऋणकोला मतेचे योग्य प्रकारे व्यवस्थापन करण्यात, उत्पादनाच्या विपणनात, कर्जाच्या परतफेडीत वगैरेत सहाय्य करू शकतात. लाभार्थींचे प्रशिक्षण हे अजून एक क्षेत्र आहे जेथे त्या उपयुक्त भूमिका निभावू शकतात. राज्ये/केंद्रशासित प्रदेश यांनी प्रतिष्ठीत एनजीओजना सहभागी करून घेण्यासाठी अशी पध्दत निर्माण करावी, ज्याद्वारे योजना संभाव्य लाभार्थींच्या दारात घेऊन जाता येईल.

खंड - ३

पीएमआरवाय - लक्ष्याचे वाटप आणि वसुलीच्या गरजा

१६. वार्षिक लक्ष्ये

(ए) प्रत्येक वर्षी, भारत सरकार कार्यक्रम वर्षासाठी प्रत्येक राज्य/केंद्रशासित प्रदेशाला पीएमआरवायखाली लक्ष्ये वाटून देते.

(बी) फेब्रुवारी २००१ मध्ये झालेल्या उच्चाधिकार समितीच्या ११ व्या सभेत असा निर्णय घेण्यात आला होत कि, एका राज्यात ५ पेक्षा कमी शाखा असणाऱ्या बँकाना जर त्या बँकेच्या सर्व शाखांचे एकूण लक्ष्य राज्याच्या एकूण लक्ष्याच्या २ टक्के असेल किंवाकमी असेल तर, लक्ष्ये वाटून देऊ नयेत. उक्त तरतूदीतून पाँडीचेरी, जम्मू आणि काश्मीर आणि हिमाचल प्रदेश यांना सूट देण्यात आली आहे.

(सी) वर्षाच्या शेवटी अर्ज गोळा होण्याचे टाळण्यासाठी, नियंत्रक कार्यालयानी/शाखांनी खालीलप्रमाणे त्रैमासिक प्रगती लक्ष्ये प्राप्त करण्यासाठी कळविण्यात यावे.

तिमाही	प्रायोजित	मंजूर	वाटप
१ली	२५ %	१० %	-
२ री	१०० %	५० %	१५ %
३ री	१२५ %	८० %	५० %
४ थी	-	१०० %	८० %
१ ली (नंतरच्या वर्षातील)	-	-	१०० %

*३१ डिसेंबर नंतर केवळ बँकांनी फेटाळलेली प्रकरणे बदलण्यात यावीत.

२८.०५.२००४ रोजी सचिव (एसएसआय आणि एआरआय) भारत सरकार यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या सभेतील निर्णयानुसार, बँकाना कळविण्यात आले आहे कि, त्यांनी (राज्य सरकारसह) योजनेखालील अर्जांचे प्रायोजन, मंजूरी आणि वाटप यांच्या संबंधातील प्रगतीचे मासिक तत्वावर संनियंत्रण करावे. काही समस्या असल्यास, डीएलसीसी सभामध्ये सोडविण्यात याव्यात.

(डी) अर्ज प्रायोजित करणे लक्ष्याच्या १२५ टक्क्यांपर्यंत मर्यादित असावे आणि ते प्रत्येक वर्षी ३१ डिसेंबरपर्यंत पूर्ण करायचे आहे. त्यानंतर, बँकांनी फेटाळलेल्या अर्जांइतकेच नवीन अर्ज प्रायोजित करावेत.

(इ) ३१ मार्च रोजी प्रलंबित असलेले अर्ज पुढे नेण्याच्या बाबतीत, बँकांनी परिशिष्ट १३ मध्ये दिलेल्या पीएमआरवायवरील मार्गदर्शक तत्वांच्या परिच्छेद ११ (६) मधील सूचनांचे अनुसरण करावे आणि वर्षाच्या शेवटी प्रलंबित असलेले अर्ज डीआयसीकडे परत पाठवू नयेत आणि असे प्रलंबित अर्ज पुढील वर्षी प्रथम विचारात घ्यावेत जेणेकरून त्याच व्यक्तीना पुन्हा अर्ज करण्याची गरज भासू नये.

(एफ) कमकुवत गटाना प्राधान्य देण्यासाठी, सरकारने अज/अजा अर्जदाराना २२.५ टक्के आणि इतर मागासवर्गीय (इमाव) अर्जदाराना २७ टक्के आरक्षण देण्याचा निर्णय घेतला आहे.

(जी) अल्पसंख्यांकाना न्याय्य आणि पुरेसा वाटा आणि महिलाना प्राधान्य मिळेल याची खात्री करावी.

(एच) जेव्हा केव्हा भारत सरकार विविध राज्यांसाठी अतिरिक्त लक्ष्ये ठरवून देईल आणि ती बँकाना कळविली जातील, त्यांनी आपल्या नियंत्रक कार्यालयाना आणि शाखाना त्यांच्यासाठी ठरविलेली अतिरिक्त लक्ष्ये स्वीकारण्यासाठी आणि ती गाठली जातील याची खात्री करण्यासाठी आवश्यक त्या सूचना द्याव्यात.

(आय) उद्योग क्षेत्रातील संभाव्य रोजगाराच्या संधी पाहता अंमलबजावणी एजन्सीजनी औद्योगिक क्षेत्रातील स्वयंरोजगाराच्या प्रकल्पांसाठी असलेले अधिकाधिक अर्ज प्रायोजित/मंजूर करावेत.

(जे) राज्य/केंद्रशासित प्रदेशानी योजनेखालील कर्जांच्या वसुलीत सुधारणा करण्याचे प्रयत्न सुरू ठेवावेत.

(के) राज्यस्तरीय बँकर्स समिती (एएलबीसी)च्या निमंत्रकानी राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांची सरकारे त्याचप्रमाणे भारतीय रिझर्व बँकेशी डेट्याचा मेळ घालावा.

(एल) बँकांनी, त्यांनी मंजूर केलेल्या आणि वाटप केलेल्या प्रकरणातील अंतर कमी करण्यासाठी प्रयत्न केले पाहिजेत.

१७. अहवाल देण्याच्या आवश्यकता

(ए) योजनेखालील प्रगतीचा त्रैमासिक अहवाल परिशिष्ट ८ मध्ये दिलेल्या नमुन्यात आरबीआयला सादर करावा. तोच नमुना बँका शाखा/विभागीय/नियंत्रक/खंडीय कार्यालये यांना योजनेच्या अंमलबजावणीचे संनियंत्रण करण्यासाठी सुध्दा वापरता येईल. बँकांनी त्यांच्या शाखा/नियंत्रक कार्यालयाना खालील बाबींची खात्री करण्यासाठी कळवावे:

- (१) राज्यनिहाय वेगळी माहिती पुरविण्यात यावी. विविध राज्यांबाबतची माहिती एकत्र करू नये.
- (२) हंगामी स्थिती न कळविता अंतिम स्थिती कळवावी.
- (३) प्रत्येक कार्यक्रम वर्षासाठी वाटपाची वेगळी आकडेवारी सादर करावी. अशा प्रकारे, प्रत्येक कार्यक्रम वर्षासाठी विहित नमुन्यात वेगळे त्रैमासिक विवरणपत्र सादर पाठविणे आवश्यक आहे.
- (४) विवरणपत्राच्या रकाना १ मध्ये राज्य/केंद्रशासित प्रदेशाचे नाव लिहिताना खालील क्रम अनुसरावा:

राज्य/केंद्रशासित प्रदेशाचे नाव

उत्तर विभाग

हरयाना, हिमाचल प्रदेश, जम्मू आणि काश्मीर
पंजाब, राजस्थान, चंदिगढ आणि दिल्ली

उत्तर पूर्वीय राज्ये

आसाम, मणीपूर, मेघालय, नागालँड, त्रिपुरा
अरुणाचल प्रदेश, मिझोराम, सिक्कीम

पूर्व विभाग

बिहार, ओरिसा, पश्चिम बंगाल, अंदमान आणि निकोबार बेटे

मध्य विभाग

मध्य प्रदेश, उत्तर प्रदेश

पश्चिम विभाग

गुजरात, महाराष्ट्र. दमण आणि दीव, गोवा, दादरा आणि नगर हवेली

दक्षिण विभाग

आंध्र प्रदेश, कर्नाटक, केरळ, तामीळनाडू
लक्षद्वीप, पाँडीचेरी

अखिल भारत

(बी) बँकांनी लक्ष्ये/ प्राप्त झालेले अर्ज/ अज/अजा, इमाव आणि महिलांना मंजूर आणि वाटप केलेल्यासह मंजूर अर्ज/ वाटप आणि प्रलंबित अर्ज यांचा तपशील देऊन पुढील महिन्याच्या ७ व्या दिवसाच्या आत परिशिष्ट ७ आणि ८ मध्ये दिलेल्या विहित नमुन्यात योजनेखाली 'मासिक प्रगती अहवाल' आणि 'त्रैमासिक प्रगती अहवाल' आरबीआय आणि अंमलबजावणी एजन्सीजना सादर करणे आवश्यक आहे.

(सी) मासिक आणि त्रैमासिक अहवालाच्या प्रती खालील पत्त्यावर उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार यांनाहि पाठवाव्यात:

विकास सहआयुक्त,
विकास आयुक्तांचे कार्यालय (एसएसआय),
एसएसआय विभाग, शेती आणि ग्रामीण उद्योग,
उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार,
निर्माण भवन (साऊथ विंग), ७ वा मजला,
मौलाना आझाद रोड, नवी दिल्ली – ११० ०११.

(डी) भारत सरकारने, आरबीआयने बँकांच्या मुख्य कार्यालयाना पाठविलेले अर्थसहाय्य आणि त्यानी १९९३-९४ ते १९९८-९९ या कालावधीत उपयोगात आणलेले ३१.०३.९९ रोजी असल्याप्रमाणे असलेले अर्थसहाय्य दर्शविणारे प्रमाणपत्र परिशिष्ट ९ मध्ये दिलेल्या नमुन्यात मागितले आहे. उक्त कालावधीसाठी महाव्यवस्थापक (प्राधान्य क्षेत्र) तसेच बँकेच्या अंतर्गत लेखापरिक्षकानी प्रमाणित केलेले विवरणपत्र थेट खालील पत्त्यावर पाठवावे:

विकास सहआयुक्त(पीएमआरवाय),
विकास आयुक्तांचे कार्यालय (एसएसआय),
एसएसआय विभाग, शेती आणि ग्रामीण उद्योग,
उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार,
निर्माण भवन (साऊथ विंग), ७ वा मजला,
मौलाना आझाद रोड, नवी दिल्ली – ११० ०११.

(इ) वसुलीची कामगिरी

बँकांनी प्रत्येक अर्धवर्षाने (मार्च/सप्टेंबर) देय तारखेपासून ४५ दिवसांच्या आत परिशिष्ट १० मध्ये दिलेल्या नमुन्यानुसार पीएमआरवायच्या बाबतीतील वसुलीबाबतचा अहवाल आरबीआयला सादर करावा.

१८. वसुली

(ए) पीएमआरवायखाली मंजूर केलेल्या कर्जाचा दुरुपयोग करणाऱ्या/ दुसरीकडे फिरविणाऱ्या ऋणकोविरुद्ध फौजदारी गुन्हा दाखल करण्यास बँकाना परवानगी देण्यात आली आहे.

(बी) काहीवेळा अविवाहित मुलीनी घेतलेल्या कर्जाची वसुली करण्यास बँकाना त्यांच्या नवीन ठिकाणी स्थलांतरित होण्यामुळे अडचण येते. . आता असे ठरविण्यात आले आहे कि, बँका अविवाहित मुलींच्या पालकाना/ कुटुंबप्रमुखाना सह-ऋणको म्हणून पीएमआरवाय कर्जाखाली समाविष्ट करू शकतील.

१९ अन्य पैलू

(ए) बँका स्मॉल इंडस्ट्रीज डेवलपमेंट बँक ऑफ इंडिया(सीडबी)/नॅशनल बँक फॉर अग्रिकल्चर अँड रुरल डेवलपमेंट (नाबार्ड) योजनांखाली त्या हेतूसाठी उपलब्ध असलेल्या मर्यादेपर्यंत वित्तपुरवठा मिळविण्यास पात्र असतील.

(बी) अन्य कर्जांच्या बाबतीत असल्याप्रमाणे, या योजनेखालील कर्जे डिपॉझिट इंशुरन्स अँड क्रेडिट गॅरंटी कॉर्पोरेशन च्या संरक्षणास पात्र असतील.

(सी) भारत सरकारने सर्व राज्ये /केंद्रशासित प्रदेशांच्या मुख्य सचिवाना कर्जांच्या वसुलीत बँकाना मदत करण्याबद्दल कळविले आहे. श्री एस. एल.कपूर, सचिव, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यानी मुख्य असचिवाना संबोधित केलेल्या पत्र क्र. डी.ओ.क्र.डीआयसी-६(१)-९३ दिनांकित २९.०९.९३ ची प्रत माहिती आणि मार्गदर्शनासाठी परिशिष्ट ११ मध्ये दिली आहे.

(डी) जिल्हा पीएमआरवाय समित्या/राज्य पीएमआरवाय समित्या यांची रचना आणि कार्ये परिशिष्ट १२ मध्ये दिली आहेत.

(इ) अधिकार देणे

पीएमआरवायखालील कर्जासाठी अर्जाची तातडीने विल्हेवाट लावण्याची खात्री करण्याच्या दृष्टीकोनातून, बँकांनी शाखा व्यवस्थापकांच्या मंजूरीच्या अधिकारांचा, त्यांच्या विद्यमान प्रशासकीय रचनेचा विचार करून फेरविचार करावा, जेणेकरून रु. ५०.०००/- वरील प्रस्तावाना सुध्दा शाखेकडून तातडीने मंजूरी मिळेल.

(जी) योजनेखाली मंजूर केलेली कर्जे प्राधान्य क्षेत्रातील अग्रिमे मानण्यात येतील. कर्जासाठी अर्ज तातडीने निकालात काढण्यात यावेत. बँकांनी महत्वाच्या बँक अधिकाऱ्यांना आणि शाखाना योजनेत परिणामकारकपणे सहभागी होण्यासाठी आणि योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी उचित सूचना द्याव्यात.

(एच) ठळक वैशिष्ट्यांच्या स्वरूपातील पीएमआरवायखालील मार्गदर्शक तत्त्वे परिशिष्टात (परिशिष्ट १४) मध्ये दिली आहेत.

महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे- विशेष कार्यक्रम
लेखा परिक्षण प्रमाणपत्र
(खंड -१ परिच्छेद ८(५) अन्वये)

सुशिक्षित बेरोजगार तरुणांना स्वयंरोजगार पुरविण्यासाठी भारत सरकारच्या उद्योग मंत्रालयाने आखलेल्या पीएमआरवाय खाली देय असलेल्या अर्थसहाय्याच्या संबंधात बँकेने ----- पासून-----पर्यंतच्या कालावधीसाठी केलेला रु. -----साठीचा दावा आम्ही, सदरहू बँकेच्या मुख्य कार्यालयातील नोंदवह्या आणि अन्य अभिलेख, आमच्यापुढे सादर केलेल्या बँकेच्या अन्य कार्यालयातून केल्या गेलेल्या अग्रिमांच्या प्रदानाशी संबंधित अभिलेख आणि नोंदवह्या आणि तिच्या समवर्ती लेखा परिक्षकांचे/बाह्य लेखा परिक्षकांचे अहवाल आणि लेखा परिक्षण न झालेल्या कार्यालयांच्या प्रभारी अधिकाऱ्याकडून प्राप्त झालेल्या प्रमाणित विवरणपत्रांवरून तपासला आहे. नोंदवह्या, अभिलेख, लेखा परिक्षण अहवाल, विवरणपत्रे यांच्या अशा तपासणीवरून आणि आम्हाला दिलेल्या माहिती आणि स्पष्टीकरणांच्या आधारावर, आम्ही असे प्रमाणित करतो कि, आमच्या माहितीनुसार आणि विश्वासाप्रमाणे रु.-----दावा योग्य आहे/योग्य नाही.*

उक्त निर्दर्शित साहित्याच्या आधारावर आम्ही प्रमाणित करतो कि, सदरहू योजनेखाली देय अर्थसहाय्याच्या संबंधात -----पासून -----पर्यंतच्या कालावधीसाठी बँकेला देय असलेली रक्कम रु.----- (रुपये-----मात्र) आहे.

संविधिक लेखा परिक्षक

ठिकाण:

दिनांक:

* विसंगतीचा तपशील परिशिष्टाच्या स्वरूपात स्वतंत्रपणे सादर करावा

टिपा :

१. प्रत्येक कार्यक्रम वर्षाशी संबंधित डेटा स्वतंत्रपणे सदर करावा.
२. आरबीआयने मुक्त केलेले विशिष्ट कार्यक्रम वर्षासाठी अर्थसहाय्य आरबीआयकडून विशेष परवानगी घेतल्याशिवाय अन्य कार्यक्रम वर्षाच्या अर्थसहाय्याच्या आवश्यकतांसाठी वापरता येणार नाही.
३. त्रैमासिक विवरणपत्रात आकडे जवळच्या हजारात पूर्णक करता येतील आणि अंतिम उपयोगासाठी पूर्ण रुपयातील रकमेत करता येतील.
४. वाटपासाठी शेवटच्या तारखेपूर्वी वाटप करण्यात आलेली प्रकरणेच अर्थसहाय्याच्या प्रदानासाठी पात्र असतील.
५. एजीएम/डीजीएम पेक्षा कमी दर्जाच्या नसलेल्या अधिकाऱ्याने विवरणपत्रावर सही करावी.
६. कार्यक्रम वर्ष २००७-२००८ पासून प्रभावाने, उ.पू. राज्ये जेथे प्रति ऋणको रु. १२,५००/- च्या मर्यादेअधीन प्रकल्प खर्चाच्या १५ % दराने अर्थसहाय्य देय आहे ती वगळता अन्य सर्व राज्यात प्रति ऋणको रु.१५,०००/- च्या मर्यादेअधीन प्रकल्प खर्चाच्या १५ % दराने अर्थसहाय्य देय आहे. ७ उ.पू. राज्यात आसाम, मेघालय, मणिपूर, त्रिपुरा, अरुणाचल प्रदेश, मिझोराम आणि नागालँडचा समावेश आहे.
७. विशिष्ट वर्षात प्राप्त झालेले परतावे चालू आर्थिक आणि कार्यक्रम वर्षासाठी मुख्य कार्यालयात उपलब्ध असलेल्या दाव्यांसमक्ष समायोजित करता येतील.
८. *पुढे आणल्याचा/समायोजनाचा तपशील असा आहे-----

सही :

नाव :

हुद्दा :

महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे- विशेष कार्यक्रम
(खंड २ - परिच्छेद ११ (ह) अन्वये)

पीआरवायखाली उपविभागीय नियुक्त कार्य बलाचे गठन

१. जीएम, डीआयसी	- अध्यक्ष
२. उपविभागीय अधिकारी(नागरी प्रशासन)/प्रतिनिधी	- सदस्य
३. लीड बँक अधिकारी	- सदस्य
४. उपविभागातील सर्व सहभागी बँका	- सदस्य
५. जिल्हा रोजगार अधिकारी/प्रतिनिधी	- सदस्य
६. डीआरडीएचा प्रतिनिधी	- सदस्य
७. कार्यकारी व्यवस्थापक, डीआयसी	- सदस्य
८. जिल्हा कल्याण अधिकारी/प्रतिनिधी	- सदस्य
९. जीएम, डीआयसीने एनजीओच्या दोन सदस्यांना सहसदस्य करून घेणे	- सदस्य

जीएम, डीआयसीच्या गैरहजेरीत बी.डी.ओ. (प्रतिनिधी नाही) सभेचे अध्यक्षस्थान स्वीकारतील.

उपरोक्त प्रमाणे सदस्यांमध्ये अज/अजा समाजातील अधिकारी उपलब्ध नसल्यास ब्लॉकमध्ये उपलब्ध असलेल्या अज/अजा अधिकाऱ्याला सहसदस्य करून घेऊन सदस्य म्हणून आमंत्रित करावे.

किंवा

पीएमआरवाय खाली गटस्तरीय नियुक्त कार्य बलाची रचना

१०. जीएम, डीआयसी - अध्यक्ष
११. बी.डी.ओ. - सदस्य
१२. लीड बँक अधिकारी - सदस्य
१३. गटातील सर्व सहभागी बँका - सदस्य
१४. जिल्हा रोजगार अधिकारी/प्रतिनिधी - सदस्य
१५. डीआरडीएचा प्रतिनिधी - सदस्य
१६. जिल्हा कल्याण अधिकारी/प्रतिनिधी - सदस्य
१७. उपलब्ध असल्यास एनजीओच्या १ किंवा २ सदस्यांना जीएम, डीआयसीने सहसदस्य करून घेणे - सदस्य
१८. कार्यकारी व्यवस्थापक, डीआयसी - सदस्य

सेक्रेटरी जीएम, डीआयसीच्या गैरहजेरीत बी.डी.ओ.ने (प्रतिनिधीने नाही) सभेचे अध्यक्षस्थान स्वीकारावे.

पूर्वोक्तप्रमाणे सदस्यांमध्ये अज/अजा समाजातील अधिकारी उपलब्ध नसल्यास, गटात उपलब्ध असलेल्या अज/अजा अधिकाऱ्याला सहसदस्य करून घ्यावे आणि सदस्य म्हणून निमंत्रित करावे.

महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे- विशेष कार्यक्रम
पीएमआरवाय - मासिक प्रगतीचा अहवाल
(खंड २ – परिच्छेद १२ (ब) अन्वये)

		महिन्यात	महिनाअखेर संचयी
(ए)	प्राप्त झालेल्या एकूण अर्जांची संख्या		
(बी)	जिल्हास्तरीय समितीने शिफारस केलेल्या अर्जांची संख्या		
(सी)	बँकांनी मंजूर केलेल्या अर्जांची संख्या		
(डी)	बँकांनी मंजूर केलेल्या कर्जाची रक्कम		
(इ)	ज्याना कर्जाचे वाटप केले अशा प्रकरणांची संख्या		
(एफ)	वाटप केलेल्या कर्जाची रक्कम		
(जी)	प्रशिक्षण आणि पायाभूत सुविधांसाठी मुक्त केलेले केंद्रीय सहाय्य		
(एच)	प्रशिक्षण आणि पायाभूत सुविधांसाठी राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेशानी खर्च केलेली रक्कम		
(आय)	प्रशिक्षण घेतलेल्या किंवा घेत असलेल्या व्यक्तींची संख्या		

महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे- विशेष कार्यक्रम
पीएमआरवायचा -----रोजी संपलेल्या तिमाहीसाठी त्रैमासिक प्रगती अहवाल
राज्य/केंद्रशासित प्रदेशाचे नाव
(खंड २ – परिच्छेद १२ (ब) अन्वये)

(रक्कम लाख रुपयात)

क्र.	डी आय सीचे नाव	लक्ष्य वार्षिक	अर्जांची संख्या		बँकांनी मंजूरी दिलेले								बँकां कडून फेटाळले	तिमाही मध्ये बँकांनी केलेले वाटप		
					डी आय सी कडे आलेले	बँका कडे शिफारस केलेले	उद्योग		सेवा		व्यापार			एकूण		जाण्यासाठी असलेली अत्यंत कक्षणीय कारणे
			क्र.	रक्कम			क्र.	रक्कम	क्र.	रक्कम	क्र.	रक्कम				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	
	एकूण															

-----रोजी संपलेल्या तिमाहीपर्यंत संचयी अहवाल

क्र.	डीएलसीचे नाव	अर्जदारांची संख्या			रक्कम (रु लक्षमध्ये)	
		बँकांनी शिफारस केलेले	बँकांनी मंजूर केलेले	बँकांनी वाटप केलेले	मंजूर झालेली	वाटप केलेली
१	२	३	४	५	६	७

एकूण मंजूर कर्जापैकी ओबीसी ना मंजूर केलेली कर्जे			वाटप केलेल्या एकूण कर्जापैकी ओबीसी ना केलेले कर्जवाटप			एकूण मंजूर कर्जापैकी स्त्रियांना मंजूर केलेली कर्जे			वाटप केलेल्या एकूण कर्जापैकी स्त्रियांना केलेले कर्जवाटप			एकूण मंजूर कर्जापैकी शााारीरिक अपंगांना मंजूर कर्जे			वाटप केलेल्या एकूण कर्जापैकी शााारीरिक अपंगांना कर्जवाटप		
क्र.	र.	मंजूर केलेल्या एकूण कर्जा शी % (कलम ४ ते १५)	क्र.	र.	मंजूर केलेल्या एकूण कर्जा शी % (कलम ६ ते १८)	क्र.	र.	मंजूर केलेल्या एकूण कर्जा शी % (कलम ४ ते १५)	क्र.	र.	मंजूर केलेल्या एकूण कर्जा शी % (कलम ४ ते १५)	क्र.	र.	मंजूर केलेल्या एकूण कर्जा शी % (कलम ४ ते १५)	क्र.	र.	मंजूर केलेल्या एकूण कर्जा शी % (कलम ४ ते १५)
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८

टिपा :

१. या प्रारुपातील डेटा बँकांच्या नियंत्रक कार्यालयांद्वारे त्यांच्या राज्य/केंद्रशासित स्तरावरील विभागीय ग्रामीण कार्यालयाना जिल्हानिहाय सादर केला जाईल; विभागीय/खंडीय कार्यालयांद्वारे त्यांच्या मुख्य कार्यालयाला राज्यनिहाय स्थिती कळविली जाईल तर प्रत्येक राज्य/केंद्रशासित प्रदेशाची जिल्हानिहाय स्थिती एसएलबीसी निमंत्रकाना आणि आरपीसीडी, आरबीआयच्या विभागीय कार्यालयाना सादर केली जाईल.

२. विवरणपत्र तातडीने तयार करण्यात/एकत्रित यावे आणि संबंधित प्राप्तकर्त्यांना खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या कालमर्यादेत सादर करण्यात यावे:

च्याकडून	प्रति	अनुज्ञेय कमाल कालमर्यादा
अ) शाखा	नियंत्रक कार्यालये/एलबीओ/जिल्हा समन्वयक यांच्याकडून	तिमाहीच्या समाप्तीपासून १० दिवसांच्या आत
ब) नियंत्रक कार्यालये आणि जिल्हा	समन्वयक/विभागीय/खंडीय कार्यालये/एलबीओ	तिमाहीच्या समाप्तीपासून २० दिवसांच्या आत
क) विभागीय/खंडीय कार्यालय	एसएलबीसी निमंत्रक/मुख्य कार्यालय/आरपीसीडी आर.ओ.	तिमाहीच्या समाप्तीपासून ३० दिवसांच्या आत
ड) बँकांची मुख्य कार्यालये	आरपीसीडी, आरबीआय, मध्यवर्ती कार्यालय	तिमाहीच्या समाप्तीपासून ४५ दिवसांच्या आत

महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे- विशेष कार्यक्रम
पीएमआरवाय - बँकांनी अर्थसहाय्याच्या केलेल्या उपयोगाचा अहवाल देण्यासाठी नमुना(खंड
३ – परिच्छेद १७ (ड) अन्वये)
कार्यक्रम वर्षे १९९३-९४ ते १९९६-९७ साठी संचयी स्थिती दर्शविणारे प्रमाणपत्र

बँकेचे नाव -----

(रक्कम रुपयात)

वर्ष	बँकेने मंजुर केलेली रक्कम		बँकेने वाटप केलेली रक्कम		आरबीआयला मिळालेली सबसिडी (कार्यक्रम-वर्ष-निहाय)	त्या वर्षासाठी उपयोग केलेली सबसिडी	बँकेकडे शिल्लक असलेली सबसिडी	कार्यक्रम - वर्षासाठी स्तंभ ८ मधील उपयोगात आणलेली सबसिडी				बँकेकडे शिल्लक (स्तंभ ८ वजा स्तंभ ९ ते १२)
	क्र.	र.	क्र.	र.				१९९३-९४	१९९४-९५	१९९५-९६	१९९६-९७	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१९९३-९४								-----				
१९९४-९५									-----			
१९९५-९६										-----		
१९९६-९७											-----	
एकूण												

टीपा:-

१. आरबीआयकडून प्राप्त झालेले एकूण अर्थसहाय्य रकाना ७ आणि ९ ते १३ च्या बेरजेची जुळले पाहिजे.
२. रकाना क्र. ९ ते १३ची बेरीज रकाना क्र. ८ शी जुळली पाहिजे.
३. एखाद्या कार्यक्रम वर्षात उपलब्ध अर्थसहाय्य बँकेच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी पुरेसे नसेल तर रकाना ८ आणि/किंवा रकाना १३ मध्ये उणे (-) आकडा दर्शवावा.

महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे- विशेष कार्यक्रम
(खंड ३ – परिच्छेद १८ (क) अन्वये)

भारत सरकार,
उद्योग मंत्रालय,
(लघु उद्योग आणि शेती आणि ग्रामीण उद्योग विभाग),
उद्योग भवन, नवी दिल्ली – ११० ०११
दूरध्वनी क्र. ३०१ २१०७

सप्टेंबर २९, १९९३
डीआयसी-६(१)/९३

डी.ओ. क्र.

प्रिय मुख्य सचिव,

कृपया, मा. पंतप्रधानानी त्यांच्या स्वातंत्र्य दिनाच्या भाषणात केलेल्या घोषणेनुसार पंतप्रधानांच्या रोजगार योजनेच्या (पीएमआरवाय) अंमलबजावणीबाबतच्या माझे पत्र डी.ओ. क्र. डीआयसी-६(१)/९३ दिनांकित २४ सप्टेंबर १९९३ या पत्राचा संदर्भ घ्यावा. योजनेची प्रत, ठळक वैशिष्ट्ये आणि प्रचालनीय मार्गदर्शक तत्त्वेसुद्धा १९९३-९४ च्या लक्ष्यांसह सोबत जोडलेली होती जेणेकरून २ ऑक्टोबर, १९९३ पासून आस्थापूर्वक पीएमआरवाय सुरू करता येईल.

मी आशा करतो कि, राज्याचा उद्योग विभाग, त्यांचे क्षेत्रीय अधिकारी आणि अन्य संबंधित एजन्सीज या दिशेने क्रियाशील झाल्या असतील. या योजनेखाली उपलब्ध असणाऱ्या संधी प्राधान्याने महिलांसहित कमकुवत गटाना देणे आमच्या दृष्टीने आवश्यक आहे. त्यामुळे, अज/अजा साठी २२.५ टक्के आणि अन्य मागासवर्गीयांसाठी २७ टक्के आरक्षण देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. अज/अजा/इमाव उमेदवार उपलब्ध नसतील तर पीएमआरवायखाली अन्य प्रवर्गातील उमेदवारांचा विचार करण्यास अराज्य सरकार सक्षम असेल.

भारतीय रिझर्व बँकेने सर्व भारतीय अनुसूचित व्यावसायिक बँकाना पीएमआरवायची अंमलबजावणी करण्यासाठी सूचना निर्गमित केल्या आहेत. आपल्या माहितीसाठी आरबीआयच्या पत्राची प्रत सोबत जोडली आहे. आरबीआयने राज्य सरकाराना कर्जाचे संनियंत्रण करण्यास आणि बँकाना कर्जवसुलीत मदत करण्यास कळविले आहे. आमच्या आधीच्या पत्रात आम्ही राज्य सरकाराना योजनेच्या अंमलबजावणीवर लक्ष ठेवण्यासाठी राज्यस्तरीय आणि जिल्हास्तरीय समित्या स्थापन करण्याबाबत कळविले होते. या समित्यानी संनियंत्रण करावे आणि सर्व व्यावसायिक बँकांबरोबर चांगला समन्वय ठेवावा आणि कर्जवसुलीत मदत करावी. यामुळे योजनेच्या यशस्वी अंमलबजावणीला मदत होईल.

आपला हितेच्छू

सही/-
(एस.एल.कपूर) सचिव

महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे- विशेष कार्यक्रम
(खंड ३ – परिच्छेद १८ (ड) अन्वये)

राज्य पीएमआरवाय समितीचे नवीन सदस्य समाविष्ट करून पुनर्गठन करण्यात आले आहे. सदस्यांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे:

१. मुख्य सचिव	अध्यक्ष
२. सचिव, उद्योग विभाग	सदस्य
३. सचिव, वित्त विभाग	सदस्य
४. सचिव, नियोजन विभाग	सदस्य
५. सचिव, ग्रामीण विकास विभाग	सदस्य
६. सचिव, कामगार विभाग	सदस्य
७. आरबीआयसहित राज्य/कें.शा.स्तरीय बँकिंग संस्थांचे प्रतिनिधी	सदस्य
८. आयुक्त/उद्योग संचालक आणि व्यापार सचिव	सदस्य
९. संचालक, एसआयएसअआय/प्रभारी, राज्या/केंद्र शा. प्र.च्या शाखा एसआयएसआय	सदस्य
१०. अज/अजांच्या कल्याणाशी संबंधित अधिकारी	सदस्य

अन्य अधिकारी आणि अनाधिकाऱ्यांना सभेत त्यांची आवश्यकता भासल्यास आमंत्रित करावे.

कार्ये:

१. जिल्हा पीएमआरवाय समित्यांना योजनेच्या नियोजनात, अंमलबजावणीत आणि संनियंत्रणात नेतृत्व आणि मार्गदर्शन पुरविणे.
२. विविध अंमलबजावणी एजन्सीजमध्ये आंतरविभागीय समन्वय साधणे आणि मागच्या बाजूच्या आणि पुढच्या बाजूच्या मजबूत जोडण्यांची खात्री करणे.
३. खर्च मंजूर मर्यादेच्या आत राहिल या दृष्टीने त्याचा आढावा घेणे.
४. प्रत्यक्ष लक्ष्ये आणि प्राप्ती यांचा आढावा घेणे.
५. योजनेच्या अंमलबजावणीचे संनियंत्रण आणि मूल्यांकन करणे.
६. विविध अंमलबजावणी एजन्सीजमधील अर्थपूर्ण सुसंवादासाठी व्यासपीठ उपलब्ध करून देणे.

जिल्हा पीएमआरवाय समित्यांची स्थापना

१. जिल्हाधिकारी/उपायुक्त	अध्यक्ष
२. सीइओ, डीआरडीए	सदस्य
३. जिल्हा रोजगार अधिकारी	सदस्य
४. लिड बँक व्यवस्थापक	सदस्य
५. अध्यक्ष, नियुक्त कार्य समिती	सदस्य सचिव

अध्यक्ष या अधिकाऱ्यां/प्रतिनिधींव्यतिरिक्त, खालीलपैकी एक किंवा अधिक सदस्यांना सहसदस्य बनवू शकतात.

समाजसेवा, उद्योग/व्यवसाय या क्षेत्रातील एक किंवा अधिक प्रतिष्ठित नागरिक, जिल्हा कल्याण अधिकारी, जिल्हा संख्याशास्त्र अधिकारी, जिल्हा शिक्षण अधिकारी, शानिक अभियांत्रिकी महाविद्यालये/पॉलिटेक्निक्स/आयटीआयज यांचे मुख्याध्यापक किंवा तंत्रशिक्षण /व्यावसायिक प्रशिक्षण/औद्योगिक प्रशिक्षण संचालनालय यांचे प्रतिनिधी, बँकांचे प्रतिनिधी.

जिल्हा पीएमआरवाय समित्यांची कार्ये

१. एजन्सीजाना योजनेचे मूळ मापदंड आणि आवश्यकता आणि या एजन्सीजनी प्राप्त करावयाच्या लक्ष्यांची त्यांना माहिती देणे.
२. प्रशिक्षणाच्या प्रगतीचा आणि आर्थिक नियमांचा आढावा घेणे आणि एकूण खर्च मंजूर मर्यादेत राहण्यासाठी नवीन नियम विहित करणे.
३. योजना प्रभावी राहण्याची खात्री करण्यासाठी तिचे संनियंत्रण आणि मूल्यांकन करणे.
४. आंतरविभागीय समन्वय आणि सहकार्य ठेवणे.
५. प्राप्त केलेल्या यशाची प्रसिद्धी करणे आणि योजनेबाबतची माहिती वितरित करणे आणि योजनेविषयी जागरूकता निर्माण करणे.
६. राज्य सरकारला नियतकालाने विहित नमुन्यातील विवरणपत्रे पाठविणे.

उचाधिकार समितीची स्थापना

१. सचिव, एसएसआय आणि एआरआय मंत्रालय	अध्यक्ष
२. अतिरिक्त सचिव आणि विकास आयुक्त, एमओएसएसआय	सदस्य
३. अतिरिक्त सचिव आणि आर्थिक सल्लागार, एमओएसएसआय	सदस्य
४. सल्लागार (ग्रामीण आणि लघु उद्योग), योजना आयोग	सदस्य
५. संयुक्त सचिव, ग्रामीण विकास मंत्रालय; वित्त कामगार, सामाजिक न्याय आणि सबलीकरण, नागरी विकास आणि दारिद्र्य निर्मूलन	सदस्य

६. कार्यकारी संचालक, आरबीआय	सदस्य
७. अध्यक्ष, एसबीआय	सदस्य
८. कॅनरा बँक, सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया, युनायटेड बँक ऑफ इंडिया, फेडरल बँक ऑफ इंडिया यांचे सीएमडीज	सदस्य
९. महाराष्ट्र, पश्चिम बंगाल, उत्तर प्रदेश, आसाम, तामिळनाडू आणि कर्नाटक या सरकारमधील निवडक राज्य सरकारी आधिकारी	सदस्य
१०. संचालक(पीएमआरवाय), एआराआय मंत्रालय	सदस्य सचिव

उच्चाधिकार समितीची कार्ये

१. योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीची खात्री करणे.
  २. योजनेच्या प्रगतीचा प्रत्यक्षातील, आर्थिक आणि संख्यात्मक बाबींच्या संबंधात आढावा घेणे
  ३. समवर्ती मूल्यांकन अहवाल विचारात घेणे.
  ४. राज्य सरकारे आणि वेगवेगळे विभाग, बँका आणि योजनेच्या अंमलबजावणीत सहभागी झालेल्या विविध एजन्सीज यांच्यातील परस्पर संवादासाठी कायमस्वरूपी व्यासपीठ म्हणून काम करणे.
  ५. उद्यमशीलतेच्या विकासाशी संबंधित संस्था आणि पायाभूत सुविधा मजबूत करण्यासाठी आणि उद्यमशीलता विकास आणि सहाय्य पुरविण्यासाठी प्रस्ताव विचारात घेणे.
  ७. प्रचालनीय मार्गदर्शक तत्वांची उजळणी आणि सुधारणा.
- अध्यक्षाना, जेव्हा केव्हा गरज असेल तेव्हा समितीवर अन्य सदस्यांना सहसदस्य/निमंत्रित सदस्य करून घेण्याचा अधिकार असेल.

समिती आपली कार्ये करण्यासाठी नियतकालाने सभा आयोजित करील

महापरिपत्रक
प्राधान्य क्षेत्रातील कर्जे - विशेष कार्यक्रम
पीएमआरवाय - नियुक्त कार्य बलाच्या शिफारशी

(खंड २ - परिच्छेद १३ (७) आणि खंड ३ - परिच्छेद १६ (इ) अन्वये)

क्र. ६(२)/९४-डीआयसी जून २२, १९९४

प्रति,

१. सचिव, (लघु उद्योग), सर्व राज्ये/केंद्रशासित प्रदेश
२. उद्योग संचालक, सर्व राज्ये /केंद्रशासित प्रदेश

विषय: पीएमआरवाय योजनेखाली नियुक्त कार्य बलाच्या बँकाना शिफारशी
आणि पीएमआरवायखाली राज्य-निहाय/जिल्हा-निहाय लक्ष्ये

महोदय,

डीसी, एसएसआयच्या अधिकाऱ्यानी दिल्ली, पश्चिम बंगाल, बिहार, गुजरात आणि केरळ या राज्यात १९९३-९४ मध्ये पीएमआरवायच्या अंमलबजावणीचा तीव्रतेने अभ्यास केला. या अभ्यासातून आणि अन्य राज्य सरकारांशी केलेल्या संवादातून आणि प्रगतीच्या आढाव्यातून बँकाना नियुक्त कार्य बलाने लक्ष्यांचे केलेले वाटप आणि शिफारशी यासंबंधातील कही सामान्य अडचणी आणि उणीवा समोर आल्या. अडचणी सारांशरूपाने खाली दिल्या आहेत.

अडचणी

१. काही राज्यांनी समांतर ऐवजी क्रमवारीने योजनेचे प्रशासन केले. त्यामुळे त्यांनी प्रथम अर्ज मागविले ज्यांची नंतर नियुक्त कार्य बलाने छाननी केली आणि शिफारस केली. बँकांद्वारे मुल्यन, मंजूरी आणि वाटपाची प्रक्रिया नियुक्त कार्य बलाने अर्ज मागविण्याची आणि शिफारस करण्याची प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतरच सुरु झाली.
२. अनेक बँका/बँक शाखा शिफारस केलेली प्रकरणे त्यांची संख्या त्यांच्या लक्ष्यापेक्षा २५ टक्क्यानी किंवा अशाच काही टक्क्यानी अधिक असेल तर स्वीकारत नाहीत.
३. अनेक बाबतीत आर्थिक वर्षाच्या अखेरीला प्रलंबित राहणारी शिफारस केलेली प्रकरणे बँका नियुक्त कार्य बलाकडे परत पाठवितात.

४. शिफारस केलेली अनेक प्रकरणे बँका, “वर्षासाठी लक्ष्ये प्राप्त केली आहेत” असे कारण देऊन परत पाठवितात.

५. अनेक प्रकरणात उदा: दिल्ली, शिफारस केलेली प्रकरणे ज्या बँक शाखेच्या अधिकारितेत शिफारस केलेले प्रकरण येते त्या बँकेकडे पाठविली जात नाहीत.

६. साधारणपणे, नियुक्त कार्य बल आणि लीड बँक दोघेही जिल्ह्यात अशा प्रकारची गरज निर्माण झाल्यास वेगळ्या बँक शाखेला लक्ष्यांचे पुनर्वाटप करण्यात आणि पुन्हा शिफारस करण्यात अनावश्यक जास्त असा अधिक वेळ घेतात. हीच परिस्थिती राज्यपातळीवर सुध्दा आहे. बँकाना प्रकरणे शिफारस करण्याची आणि त्याच्या समक्ष बँकांनी मंजूर/वाटप करण्याची प्रक्रिया सुलभ करण्यासाठी एक एकत्रित स्पष्टिकरण निर्गमित करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

स्पष्टिकरणे

१. नियुक्त कार्य बलाने अर्ज मागविणे आणि शिफारशी करणे ही कार्ये लाभार्थीना बँकांनी/बँक शाखांनी कर्जे मंजूर करणे आणि वाटप करणे या कार्याशी समांतर आहेत. ही कार्ये क्रमवारीने करायची कार्ये म्हणून पाहू नयेत.

२. मार्गदर्शक तत्वांमध्ये अशी तरतूद करण्यात आली आहे कि, नियुक्त कार्य बलाने बँक शाखांच्या स्तरावर फेटाळल्या जाणाऱ्या प्रकरणांची काळजी घेण्यासाठी प्रत्येक बँक शाखेच्या लक्ष्यांच्या समक्ष सुमारे दुप्पट संख्येने प्रकरणे पाठवावीत. हा नियम काटेकोरपणे पाळावा.

३. नियुक्त कार्य बलाने अर्ज मागविणे आणि शिफारशी करणे ही सतत चालणारी प्रक्रिया आहे. साधारणपणे, नियुक्त कार्य बलाने वर्षभर अर्ज मागवावेत. दुसऱ्या शब्दात म्हणजे, संभाव्य लाभार्थीला ठराविक काळात अर्ज करावा न लागता योजनेखाली विहित कार्यपध्दतीत कर्जासाठी कोणत्याही वेळी अर्ज करता आला पाहिजे.

४. नियुक्त कार्य बलाने नियमितपणे, म्हणजे आपण असे म्हणूया कि, महिन्यातून दोनदा अर्जांचा विचार करण्यासाठी आणि आढावा घेण्यासाठी सभा घ्यावी. ह्या अर्जांची प्रक्रिया नियमितपणे करण्यात यावी. प्रत्येक बँकेला/बँक शाखेला वाटून दिलेली लक्ष्ये ध्यानात घेऊन प्रत्येक बँक नियुक्त कार्य बलाने संपूर्ण वर्षभर विविध बँकाना/बँक शाखाना नियमितपणे शिफारशी पाठवीत राहिले पाहिजे.

५. लीड बँक आणि दोन बँका नियुक्त कार्य बलाच्या सदस्य आहेत. प्रकल्पाच्या प्राथमिक पायरीवरच योग्य मूल्यन आणि शिफारस करणे सोयीस्कर व्हावे यासाठी संबंधित माहिती वगैरे मिळविण्यासाठी जेथे गरज असेल तेथे संभाव्य लाभार्थींची प्राथमिक पायरीवरच मुलाखत घेण्यात यावी.

६. त्यामुळे पुन्हा एकदा यावर भर दिला जात आहे आणि स्पष्ट केले जात आहे कि, नियुक्त कार्य बलातर्फे अर्ज स्वीकारणे आणि शिफारस करणे ही वर्षभर चालणारी निरंतर प्रक्रिया असावी.

७. साधारणपणे, बँक शाखांनी, कोणत्याहि वेळी, विशिष्ट वर्षासाठी त्यांच्या लक्ष्याच्या दुप्पट शिफारस केलेली प्रकरणे स्वीकारावीत.

८. बँकाना/शाखाना जर असे आढळले कि, शिफारशीद्वारे प्राप्त झालेल्या दुप्पट संख्येतील प्रकरणातून सुध्दा त्या आपल्या लक्ष्याइतकी प्रकरणे मंजूर करू शकत नाहीत, तर त्यांनी नियुक्त कार्य बलाकडून अधिक प्रकरणांच्या शिफारशीसाठी योग्य वेळी सांगावे.

९. हे समजून घेणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे कि, एकदा शिफारस केलेले प्रकरणे आर्थिक वर्षाच्या अखेरीला त्याची पात्रता गमावत नाही. आर्थिक वर्षाच्या अखेरीला बँकांकडे प्रलंबित असलेली प्रकरणे, एक नियम म्हणून, पुढील आर्थिक वर्षात मंजूरी/वाटपासाठी प्रथम विचारात घ्यावीत. तथापि हे घडताना दिसत नाही कारण पहिल्या तिमाहीतील मंजूरी आणि वाटपांचे आकडे नगण्य आहेत. यावरून असे दिसते कि बँका एकतर बँका त्यांच्याकडे गेल्या आर्थिक वर्षापासून प्रलंबित असलेल्या प्रकरणांचा विचार करीत नाहीत किंवा त्यांनी ती प्रकरणे प्रलंबित असल्याचे कारण दाखवून परत पाठविली आहेत.

१०. एक नियम म्हणून, नियुक्त कार्य बलाने शिफारस केलेले कोणतेहि प्रकरणे बँक/बँक शाखांनी लक्ष्य आधीच पूर्ण झाल्याचे वगैरे कारण दाखवून परत पाठवू नयेत.

११. विशिष्ट बँकेला/बँक शाखेला शिफारस केलेल्या प्रकरणांचे वाटप त्यांच्या लक्ष्यापेक्षा अगदीच कमी किंवा खूपच जास्त असेल तर लीड बँकेच्या व्यवस्थापकाने अंमलबजावणी एजन्सीशी सल्लामसलत करून सर्व शिफारस केलेल्या सर्व प्रकरणांचे शाखानिहाय पुनर्वाटप ताबडतोब करावे.

उक्त स्पष्टीकरणाने खालील बाबींची खात्री व्हावी:

१) अर्जाचा आणि नियुक्त कार्य बलाने बँकांना शिफारस केलेल्या प्रकरणांचा प्रवाह संपूर्ण वर्षभर नियमित आणि अविरत राहिल.

२) संभाव्य लाभार्थी संपूर्ण वर्षातील कोणत्याहि वेळी प्रमाणित कार्यपध्दतीनुसार योजनेखालील कर्जासाठी अर्ज करू शकेल.

३) प्राप्त झालेल्या अर्जांवर प्रक्रिया करण्यासाठी आणि त्यांची शिफारस करण्यासाठी नियुक्त कार्य बलाची सव्हा नियमितपणे (महिऱ्यातून दोनदा) होईल.

४) लीड बँक व्यवस्थापक आणि दोन अन्य बँका नियुक्त कार्य बलाच्या सदस्य असल्यामुळे नियुक्त कार्य बल्व प्राथमिक टप्प्यावरच प्रकल्पाचे विस्तृत आर्थिक मूल्यन करील. अर्जात आणि अन्य माहितीत काही त्रुटी असल्यास नियुक्त कार्य बलाच्या प्राथमिक टप्प्यावरच त्या दूर

केल्या जातील. या हेत्वर्थ, आवश्यक असल्यास, संभाव्य लाभार्थीच्या मुलाखतीची व्यवस्था करण्यात यावी. नियुक्त कार्य बलाच्या सभांसाठी नियमित तारखा निश्चित कराव्यात आणि त्यांना भरपूर प्रसिध्दी द्यावी.

- ५) बँकांकडे कोणत्याही वेळी मंजूरी/वाटपासाठी विचार करण्यासाठी पुरेशी प्रकरणे असतील.
- ६) बँकांकडे वर्षाच्या अखेरीला प्रलंबित असलेली शिफारस केलेली प्रकरणे पुढील वर्षाच्या सुरवातील मंजूरी/वाटपासाठी प्रथम विचारात घ्यावीत. यामुळे मंजूरी आणि वाटपाची प्रकिया संपूर्ण वर्षभर चालू राहाण्याची खात्री होईल.

आपल्याला विनंती करण्यात येत आहे कि उक्त स्पष्टीकरणे आपल्या प्रशासकीय कार्यपध्दतीत आणि समन्वयात अंतर्भूत करावीत आणि योग्य मार्गाने ती प्रभावी करावीत. आपण ती सर्व अंमलबजावणी एजन्सीज, प्रशिक्षण संस्था, एनजीओज आणि संबंधित बँकांच्या सुध्दा नजरेला आणू शकता.

सही/-
(राजू शर्मा)
संचालक (पीएमआरवाय)

सुधारित मार्गदर्शक तत्त्वे
प्रधानमंत्री रोजगार योजना (पीएमआरवाय)
(परिच्छेद १९(एच)- विभाग २ अन्वये)

ठळक वैशिष्ट्ये

आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल गटाच्या सुशिक्षित बेरोजगार तरुणांना स्वरोजगार पुरविण्यासाठी प्रधानमंत्री रोजगार योजना (पीएमआरवाय) ऑक्टोबर २, १९९३ पासून कार्यान्वित आहे. पात्र युवकांना उद्योग, सेवा आणि व्यवसाय क्षेत्रात स्वमदत साहसे स्थापन करण्यास सहाय्य करणे हे योजनेचे उद्दिष्ट आहे. शहरी आणि ग्रामीण भाग समाविष्ट करण्याचा योजनेचा हेतू आहे.

अनु. क्र.	पात्रतेचे मापदंड	
१.	वय	(१) सर्व सुशिक्षित बेरोजगारांसाठी १८ ते ३५ वर्षे (२) उत्तरपूर्व राज्ये, हिमाचल प्रदेश, उत्तरखंड आणि जम्मू आणि काश्मीर मधील सर्व सुशिक्षित बेरोजगारांसाठी १८ ते ४० वर्षे. (३) अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती, माजी सैनिक, शारीरिक दृष्ट्या अपंग आणि महिलांसाठी १८ ते ४५ वर्षे
२.	शैक्षणिक अर्हता	सातवी उत्तीर्ण. कोणत्याही सरकारी मान्यताप्राप्त/मंजूरी असलेल्या संस्थेतून कोणत्याही ट्रेडमधील किमान सहा महिन्यांचे शिक्षण घेतलेल्यांना प्राधान्य दिले जाईल.
३.	कौटुंबिक उत्पन्न	लाभार्थीचे जोडीदारासमवेत किंवा पालकांसमवेतचे उत्पन्नहि दर साल रुपये १,००,००० पेक्षा अधिक असता कामा नये.
४.	निवासस्थान	क्षेत्रात किमान ३ वर्षांसाठी कायम स्वरूपी वास्तव्य असावे. (मेघालयातील विवाहित पुरुषांसाठी आणि देशाच्या अन्य भागातील महिलांसाठी शिथिल. मेघालयातील विवाहित पुरुषांसाठी आणि देशाच्या अन्य भागातील महिलांसाठी, निवासाचा निकष जोडीदार किंवा सासरच्या नातेवाईकाना लागू होतो.
५.	कसूरदार	तो कोणत्याही राष्ट्रीयीकृत बँकेचा/वित्तीय संस्थेचा/सहकारी बँकेचा कसूरदार नसावा. त्याशिवाय, अर्थसहाय्याशी संलग्न सरकारी योजनाखाली आधीच सहाय्य मिळत असलेली व्यक्ती या योजनेखाली सहाय्यासाठी पात्र असणार नाही.
६.	समाविष्ट कार्ये	आर्थिकदृष्ट्या जीवनक्षम असणारी शेती आणि संलग्न कार्यांसहित पण पीक काढणे, खतांची खरेदी अशी प्रत्यक्ष शेतीविषयक कार्ये वगळता सर्व कार्ये
७.	प्रकल्प खर्च	व्यवसाय/सेवा क्षेत्रासाठी रु. २.०० लाख आणि उद्योग क्षेत्रासाठी रु. ५.०० लाख , कर्ज संयुक्त स्वरूपाचे असेल. एक किंवा अधिक व्यक्ती भागीदारीत एकत्र आल्या तर, रु.१०.०० पर्यंतचे प्रकल्प समाविष्ट होतील. सहाय्य व्यक्तिगत प्रवेश योग्यतेच्या मर्यादेत असेल. स्व-मदत गटांचा योजनेखालील सहाय्यासाठी विचार करण्यात येईल जर:

		<ul style="list-style-type: none"> ● स्वयंरोजगार साहसे(सामान्य आर्थिक कार्य) स्थापन करण्यासाठी स्व-मदत गट निर्माण करण्यास योजनेखाली ठरवून दिलेल्या पात्रतेच्या निकषांची पूर्तता करणारे सुशिक्षित बेरोजगार युवक स्वेच्छेने पुढे आले. ● स्वमदत गटात ५-२० सुशिक्षित बेरोजगार युवकांचा समावेश असू शकतो. ● प्रकल्प खर्चासाठी उच्च मर्यादा काही नाही. ● व्यक्तिगत पात्रतेनुसार प्रकल्पाची गरज लक्षात घेऊन कर्ज पुरविले जाईल. ● स्व-मदत गट ज्यासाठी कर्ज मंजूर झाले आहे असे सामान्य आर्थिक कार्य त्यांच्या सदस्यांना पुढे कर्ज न देता हाती घेऊ शकतात. ● प्रत्येक स्व-मदत गटासाठी कमाल रु.१.२५ लाखाच्या अधीन स्व-मदत गटासाठी आर्थिक सहाय्याची मर्यादा प्रत्येक सदस्यासाठी रु. १५,०००/- आहे. ● सदस्याच्या व्यक्तिगत पात्रतेनुसार, उत्तरपूर्व राज्ये, उत्तरखंड, हिमाचल प्रदेश आणि जम्मू आणि काश्मीरमध्ये देण्यात येणारी शिथिलीकरणे विचारात घेऊन स्व-मदत गटाना अर्थसहाय्य देण्यात येईल. ● आवश्यक ती मूळ रक्कम (म्हणजेच अर्थसहाय्य आणि मूळ रक्कम मिळून प्रकल्प खर्चाच्या २० % सममूल्य रक्कम) स्व-मदत गटानी एकत्रित आणावी. ● उद्योग क्षेत्राधीन प्रकल्पांसाठी सांपार्श्विक प्राप्त करण्यापातून सूट देण्याची मर्यादा प्रत्येक कर्ज खात्यासाठी रु. ५.०० लाख आहेत. सेवा आणि व्यवसाय क्षेत्राखालील प्रकल्पांसाठी सांपार्श्विक प्राप्त करण्यातून सूट देण्याची मर्यादा स्व-मदत गटाच्या प्रत्येक सदस्यासाठी रु. २.०० लाख रकमेच्या मर्यादेपर्यंत आहे. लायक प्रकरणात सांपार्श्विकातून सूट देण्याच्या मर्यादेत बँका वाढ करू शकतात. ● अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सीज गटाच्या सर्व सदस्यांसाठी/बहुसंख्य सदस्यांसाठी वाटपपूर्व प्रशिक्षणाबाबत निर्णय घेऊ शकतात.
८.	अर्थसहाय्य आणि मूळ रक्कम	<p>१) अर्थसहाय्य प्रत्येक उद्योजकासाठी रु. १२,५००/-च्या मर्यादेच्या अधीन प्रकल्प खर्चाच्या १५ % पर्यंत मर्यादित असेल. बँकाना उद्योजकांकडून प्रकल्प खर्चाच्या ५ % ते १६.२५ % मूळ रक्कम घेण्याची परवानगी आहे जेणेकरून अर्थसहाय्य आणि मूळ रक्कम यांची बेरीज प्रकल्प खर्चाच्या २० % होईल. <u>उत्तरपूर्व राज्ये, हिमाचल प्रदेश, उत्तरखंड आणि जम्मू आणि काश्मीर साठी</u></p>

		२) उत्तरपूर्व राज्ये, हिमाचल प्रदेश, उत्तरखंड आणि जम्मू आणि काश्मीर साठी अर्थसहाय्य प्रत्येक उद्योजकासाठी रु. १५,०००/- च्या मर्यादेच्या अधीन प्रकल्प खर्चाच्या १५ % पर्यंत मर्यादित असेल. बँकाना उद्योजकांकडून प्रकल्प खर्चाच्या ५ % ते १२.५ % मूळ रक्कम घेण्याची परवानगी आहे जेणेकरून अर्थसहाय्य आणि मूळ रक्कम यांची बेरीज प्रकल्प खर्चाच्या २० % होईल.
९.	सांपाश्विक	रु. ५.०० लाखांपर्यंत (पीएमआरवायखालील कर्जाची मर्यादा) प्रकल्प खर्चाच्या उद्योग क्षेत्रातील युनिटसाठी कोणतेही सांपाश्विक नाही. उद्योग क्षेत्रातील भागीदारी प्रकल्पांसाठी सांपाश्विकाच्या प्राप्तीतून सूट देण्याची मर्यादा प्रत्येक कर्ज खात्यासाठी रु. ५.०० लाख असेल. व्यवसाय आणि सेवा क्षेत्रातील युनिटसाठी रु. २.०० लाखांपर्यंतच्या प्रकल्पांसाठी कोणतेही सांपाश्विक नाही. भागीदारीतील प्रकल्पांसाठी सुध्दा प्रकल्पाच्या खर्चात वाटा उचलणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीसाठी सांपाश्विकाच्या प्राप्तीतून सूट रु. २.०० लाखांपर्यंतच्या रकमेपुरती मर्यादित असेल.
१०.	व्याजाचा दर आणि परतफेडीचा कार्यक्रम	व्याजाचा सामान्य दर आकारण्यात येईल. परतफेडीचा कार्यक्रम विहित केलेल्या प्रारंभिक अधिस्थगनानंतर ३ ते ७ वर्षांच्या दरम्यान असेल.
११.	आरक्षण	महिलांसहित दुर्बळ घटकाना प्राधान्य देण्यात यावे. अज/अजा लाभार्थींना अशा प्रकारे लक्ष्य करण्यात यावे कि त्यांना संबधित जिल्ह्यातील/राज्यातील त्यांच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात तरी लाभ मिळावा. तथापि, पीएमआरवायमध्ये ठेवलेल्या लक्ष्याप्रमाणे अज/अजा लाभार्थींची संख्या २२.५ %, इतर मागासवर्गीयांसाठी(ओबीसीज) २७ % असावी, अज/अजा/इमाव उमेदवार उपलब्ध नसल्यास, राज्य/यूटी सरकारे पीएमआरवायखाली अन्य प्रवर्गाचा विचार करण्यासाठी सक्षम आहेत.
१२.	प्रशिक्षण	ज्याचे कर्ज मंजूर झाले आहे अशा प्रत्येक उद्योजकाला खाली तपशीलवार दिल्याप्रमाणे प्रशिक्षण देण्यात येईल: १) उद्योग क्षेत्रासाठी: कालावधी: १५-२० कामकाजाचे दिवस. विद्यावेतन: रु. ७५०/- प्रशिक्षणाचा खर्च: रु. १७५०/- २) सेवा आणि व्यवसाय क्षेत्रासाठी: कालावधी: ७-१० कामकाजाचे दिवस विद्यावेतन: रु. ३७५/- प्रशिक्षणाचा खर्च: रु. ८७५/-
१३.	चालनात्मक मोहीम	पात्र उमेदवारांच्या टक्केवारीचा दर सुधारण्यासाठी, राज्य/यूटीजना ठरवून दिलेल्या प्रकरणांच्या १२५ टक्क्यांसाठी, प्रति अर्जदार रु. २००/- च्या दराने अर्जदाराना मार्गदर्शन करण्यासाठी आणि त्यांच्या समुपदेशनासाठी केलेल्या खर्चाची

		प्रतिपूर्ती अनुज्ञेय असेल.
१४.	कर्जाची वसुली	(१) जिल्हा नियुक्त कार्य बल समित्याना त्याच क्षेत्रातील उमेदवार शोधून काढून प्रायोजित करण्यासाठी ग्राम पंचायतीसारख्या पंचायती राज संस्थाना अधिकार द्यावेत जेणेकरून प्रामाणिक व्यक्तीना कर्जाचे वाटप होणे आणि कर्जाची वसुली अधिक चांगली होणे याची खात्री होईल. (२) पीएमआरवाय युनीटस बंद पडणे/आजारी होण्याचे प्रमाण कमी करण्यासाठी, जिल्हास्तरीय निवड समित्या/नियुक्त कार्यबल समित्याना अर्जाच्या योग्य प्रकारे छाननीसाठी आणि जीवनक्षम प्रकल्पांच्या निवडीसाठी जबाबदार ठरवावे.
१५.	अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सीज	बँकांबरोबरच योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हा उद्योग केंद्रे आणि उद्योग संचालनालयसुद्धा मुख्यत्वे जबाबदार आहेत.

प्राधान्य क्षेत्राला कर्जे देणे-
विशेष कार्यक्रम

पीएमआरवाय

परिच्छेद १२(टी) - विभाग २ अन्वये)

जिल्ह्याचे नाव:

गटाचे नाव:

गावाचे नाव:

अनु.क्र.	योजनेचे नाव	अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सीचे नाव	योजनेचा तपशील	योजनेचा खर्च	निधी मुक्त केल्याची तारीख	लाभार्थीचे नाव आणि पत्ता/लाभार्थीची एकूण संख्या	मंजूरीची स्थिती लाभ प्राप्त झाला/झाला नाही	बँकेचे कर्ज घेतले/घेतले नाही	पडताळणी अधिकाऱ्याचा शेरा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०

टीप :

१. रकाने १ ते ७ अंमलबजावणी करणाऱ्या विभागाने भरायचे आहेत.
२. रकाने ८ ते १० पडताळणी करणाऱ्या अधिकाऱ्याने भरायचे आहेत.

जोडपत्र

महापरिपत्रक
पंतप्रधानांची रोजगार योजना

महापरिपत्रकात एकत्रित केलेल्या परिपत्रकांची सूची

क्र.	परिपत्रक क्र.	दिनांक	विषय
१.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ४२/पीएमआरवाय/९३-९४	२८-९-९३	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
२.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ५८/पीएमआरवाय/९३-९४	२५-१०-९३	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
३.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ८८/पीएमआरवाय/९३-९४	१३-१-९४	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
४.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ९१/पीएमआरवाय/९३-९४	२५-१-९४	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
५.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी.१०७/०९.०४.०१/९३-९४	२-३-९४	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
६.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ११५/०९.०४.०१/९३-९४	४-३-९४	वसुलीची कृती (परफॉमन्स) - सरकार प्रायोजित कार्यक्रम
७.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी.११७/०९.०४.०१/९३-९४	११-३-९४	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना
८.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १३१/पीएमआरवाय/९४-९५	३०-४-९४	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना पुढे चालु - १९९४-९५ या अर्थविषयक वर्षासाठी साध्य करण्याची लक्ष्ये.
९.	आरपीसीडी नं.बीसी.१६७/०९.०४.०१/९३-९४	२०-६-९४	सुशिक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पीएमआरवाय) - अहवाल पाठविण्याचे नमुने
१०.	आरपीसीडी नं.बीसी.१७१/०९.०४.०१/९३-९४	२४-६-९४	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
११.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ७/०९.०४.०१/९३-९४	१८-७-९४	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पीएमआरवाय) - शैक्षणिक अर्हता
१२.	आरपीसीडी नं. बीसी.१७/०९.०४.०१/९४-९५	२७-७-९४	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
१३.	आरपीसीडी नं. बीसी.४०/०९.०४.०१/९४-९५	२९-९-९४	पीएमआरवाय खाली कुटुंबांचे उत्पन्न

१४.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ६५/०९.०४.०१/९४-९५	९-११-९४	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना
१५.	आरपीसीडी नं. बीसी.९९२/०९.०४.०१/९४-९५	२२-११-९४	पीएमआरवाय - स्पष्टीकरण
१६.	आरपीसीडी नं. बीसी.१२७/०९.०४.०१/९४-९५	६-३-९५	पीएमआरवाय खाली एससी/एसटी व ओबीसीसाठी साध्य करावयाची लक्ष्ये
१७.	आरपीसीडी नं. बीसी.१३३/०९.०४.०१/९४-९५	२०-३-९५	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
१८.	आरपीसीडी नं. बीसी.६९/०९.०४.०१/९५-९६	२८-१२-९५	सुरक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय)
१९.	आरपीसीडी नं. बीसी.९४/०९.०४.०१/९५-९६	१६-२-९६	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना - वसुलीची कृती (परफोर्डर्मन्स)
२०.	आरपीसीडी नं. बीसी.१०७/०९.०४.०१/९५-९६	१४-३-९६	पीएमआरवायच्या अंमलबजावणीसाठी केव्हीआयसी चा सहयोग
२१.	आरपीसीडी नं. बीसी.१०९/०९.०४.०१/९५-९६	१५-३-९६	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना - सुशिक्षित बेकार तरुणांसाठी कृतिदल
२२.	आरपीसीडी नं. बीसी.१३४ /०९.०४.०१/९५-९६	१६-५-९६	सुशिक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पीएमआरवाय) - स्पष्टीकरणे
२३.	आरपीसीडी नं. बीसी.१३७/०९.०४.०१/९५-९६	१७-५-९६	पीएमआरवाय खाली प्रशिक्षण
२४.	आरपीसीडी नं.एसपी. बीसी.१३८/०९.०४.०१/०५-९६	१६-५-९६	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पीएमआरवाय) - आरबीआयद्वारे केलेल्या तिसरे क्षेत्राच्या अभ्यासाचा निष्कर्ष
२५.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १३९/०९.०४.०१/९६-९७	२१-५-९६	बँकांद्वारे तारणासाठी करण्यात येणारा आग्रह - पीएमआरवाय
२६.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ६/०९.०४.०१/९६-९७	२-७-९६	पीएमआरवाय - योजनेची अंमलबजावणी
२७.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ३७/०९.०४.२८/९६-९७	१८-९-९६	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना - वसुलीबाबतची कृती
२८.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ४८/०९.०४.०१/९६-९७	१५-१०-९६	सुशिक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना - (पीएमआरवाय)
२९.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ६६/०९.०४.०१/९६-९७	१९-११-९६	पीएमआरवाय - अर्ज प्रायोजित करणे
३०.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ७५/०९.०४.०१/९६-९७	११-१२-९६	सुशिक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना - (पीएमआरवाय)
३१.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १२७/०९.०४.०१/९६-९७	२१-४-९६	पीएमआरवाय - मृत कर्जदार

३२.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी.१३२/०९.०४.०१/९६-९७	२६-४-९७	१९९३-९४, १९९४-९५ व १९९५-९६ सालांमधील मंजूर झालेल्या प्रकरणांसाठी, वाटप बंद करण्याची तारिख वाढविणे
३३.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १३५/०९.०४.०१/९६-९७	१२-५-९७	पीएमआरवाय - स्पष्टीकरणे
३४.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १३६/०९.०४.०१/९६-९७	१५-५-९७	पीएमआरवाय योजना - सबसीडीची तडजोड
३५.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ४३/०९.०४.०१/९७-९८	२२-१०-९७	पीएमआरवाय - भागिदारीची समाप्ती
३६.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ८२/०९.०४.०१/९७-९८	६-२-९८	पीएमआरवाय - दिल्या गेलेल्या सबसिडीची तडजोड
३७.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ८६/०९.०४.०१/९७-९८	१६-२-९८	पीएमआरवाय- मुदत संपण्याच्या दिवशी अंशतः वाटप झाले असल्यास एखाद्या कार्यक्रम वर्षात मंजूर झालेल्या प्रकरणांसाठी वाटप बंद करणे
३८.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ९२/०९.०४.०१/९७-९८	२१-२-९८	पीएमआरवाय खाली मंजूरींची आणि कर्जवाटप बंद करणे
३९.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १०५/०९.०४.०१/९७-९८	२६-३-९८	१९९७-९८ सालासाठी पीएमआरवाय कार्यक्रमाखाली मंजूरी व कर्जवाटप बंद करणे
४०.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १२६/०९.०४.०१/९७-९८	३-६-९८	ईशान्य क्षेत्रासाठी पीएमआरवायसाठीच्या निकषांचे शिथिली करणे
४१.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १४/०९.०४.०१/९८-९९	२५-७-९८	पीएमआरवाय - स्पष्टीकरणे
४२.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १८/०९.०४.०१/९८-९९	३१-७-९८	पीएमआरवायखाली बँकांद्वारे सबसिडीचा उपयोग - १९९३-९४ ते १९९६-९७ पर्यंत
४३.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १९/०९.०४.०१/९८-९९	३१-७-९८	पीएमआरवाय - स्पष्टीकरणे - मंजूरीच्या लेखेसाठी बंद करण्याची तारिख, मंजूरी रद्द करण्यासाठी आणि १९९७-९८ साठी पीएमआरवायखाली वाटप करण्याच्या समाप्तीची तारिख
४४.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ५९/०९.०४.०१/९८-९९	७-१-९९	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजनाखाली (पी एम आर वाय) प्रगतीबाबत अहवाल पाठविण्याची प्रणाली / पध्दत
४५.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ८३/०९.०४.०१/९८-९९	२२-३-९९	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय) - योजनेसाठी असलेल्या मार्गदर्शक तत्वात बदल/

			फेरफार
४६.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १०६/०९.०४.०१/९८-९९	१०-६-९९	पीएमआरवाय - वाटप बंद करणे
४७.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. १/०९.०४.०१/९९- २०००	५-७-९९	पीएमआरवाय - ईशान्येकडील राज्यांसाठी असलेल्या योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वात बदल/ फेरफार
४८.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. २/०९.०४.०१/९९- २०००	६-७-९९	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय) - योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांमध्ये बदल
४९.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ३/०९.०४.०१/९९- २०००	६-७-९९	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय) अंमलबजावणी
५०.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ५/०९.०४.०१/९९- २०००	८-७-९९	पीएमआरवाय - तिमाही उपयोग प्रमाणपत्र / प्रलंबित हक्क यांचे सादरीकरण
५१.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. २२/०९.०४.०१/९९-२०००	२३-८-९९	पीएमआरवाय - तिमाही उपयोग विवरणपत्र सादर करण्यासाठी सुधारित नमुना
५२.	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. २६/०९.०४.०१/९९-२०००	२८-९-९९	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय) सबसिडीच्या उपयोगाचे प्रमाणपत्र - १९९३-९४ ते १९९८-९९ - ३१.३.९९ रोजी
५३	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ५०/०९.०४.०१/९९-२०००	२०-१२-९९	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय) - अर्जदाराच्या उत्पन्नासंबंधी शपथपत्र
५४	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ५९/०९.०४.०१/९९-२०००	७-२-२०००	प्रधान मंत्र्यांची रोजगार योजना (पी एम आर वाय) - भाड्याने घेतलेल्या जागेसाठी भाडेपट्ट्याचा कालावधी
५५	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ७५/०९.०४.०१/९९-२०००	२७-३-२०००	पीएमआरवाय - पीएमआरवायखाली अपंग व्यक्तींना उपवर्जित होणाऱ्या (जमा होणाऱ्या) लाभांवर देखरेख ठेवणे
५६	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ७६/०९.०४.०१/९९-२०००	२८-३-२०००	पीएमआरवाय - योजनेची अंमलबजावणी
५७	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ९३/०९.०४.०१/९९-२०००	१२-५-२०००	१९९९-२००० सालासाठी , पीएमआरवायखाली मंजूरी रद्द होण्याची व वाटप बंद होण्याची तारिख
५८	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ९४/०९.०४.०१/९९-२०००	१३-५-२०००	पीएमआरवाय - १९९८ - ९९ या कार्यक्रम वर्षासाठी / प्रधिकार / हक्कांचे, अंतिम उपयोजिता/ आवश्यकतांचे विवरणपत्र सादर करणे
५९	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी.	१३-५-२०००	पीएमआरवाय - योजनेची

	१५/०९.०४.०९/१९-२०००		अंमलबजावणी
६०	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. २/०९.०४.०९/२०००-०९	४-७-२०००	मुख्यमंत्र्यांची रोजगार योजना (पीएमआरवाय) - १९९३-९४ ते १९९९-२००० या वर्षासाठी, ३१.३.२००० रोजीचे सबसिडी रिलिज / उपयोजिता प्रमाणपत्र
६१	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी.१३/०९.०४.०९/२०००-०९	४-९-२०००	पीएमआरवाय - योजनेची अंमलबजावणी - उद्योगावरील संसदीय स्थायी समितीची भेट
६२	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. २०/०९.०४.०९/२०००-०९	३०-९-२०००	सुशिक्षित बेकार तरुणांसाठी प्रधानमंत्र्यांची रोजगार योजना (पीएमआरवाय) कुटुंबांच्या उत्पन्नांमध्ये
६३	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ५५/०९.०४.०९/२०००-०९	१२-२-२००१	प्रधानमंत्र्यांची रोजगार योजना (पीएमआरवाय) अंमलबजावणी - तारण मिळविण्यासाठी सूट मिळविण्याच्या मर्यादेत वाड
६४	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ८०/०९.०४.०९/२०००-०९	२७-४-२०१	पीएमआरवायची अंमलबजावणी - २००१-२००२ साठी साध्य करावयाचे लक्ष्य
६५	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ८२/०९.०४.०९/२०००-०९	२७-४-२००१	२०००- २००१ सालासाठी, पीएमआरवायखाली, मंजूरी रद्द होण्याची आणि वाटप पूर्ण होण्यासाठी समाप्तीच्या तारखा (कट ऑफ डेट्स)
६६	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ८४/०९.०४.०९/२०००-०९	३-५-२००१	पीएमआरवायखाली विवाहित स्त्रियांसाठी राहत्या स्थानाबाबत शिथिलीकरण
६७	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ८६/०९.०४.०९/२०००-०९	१५-५-२००१	पीएमआरवायच्या कर्जाची वसुली करण्यासाठी राज्य सरकारी संस्था / प्रतिनिधींकडून मदत
६८	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ९९/०९.०४.०९/२०००-०९	२२-६-२००१	२००१-२००२ सालासाठी पीएमआरवायखाली साध्य करावयाचे लक्ष्य (सुधारित) - अतिरिक्त लक्ष्याची वाटणी
६९	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. २६/०९.०४.०९/२००१-०२	१९-९-२००१	राज्यात ५ पेक्षा कमी शाखा असलेल्या बँकांना लक्ष्याची वाटणी
७०	आरपीसीडी नं. एसपी/बीसी. ५२/०९.०४.०९/२००१-०२	३१-१२- २००१	पीएमआरवायखाली कर्जे घेऊन त्यांचा दुरुपयोग करणारांविरुद्ध फौजदारी दावे दाखल करणे
७१	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ७३/०९.०४.०९/२००१-०२	०२-०४- २००२	सरकार प्रायोजित योजनांसाठी 'थकबाकी नाही' प्रमाणपत्र मिळविणे

७२	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ७९/०९.०४.०९/२००१-०२	१७-४-२००२	पीएमआरवायखाली ५ पेक्षा कमी शाखा असलेल्या बँकांना लक्ष्याची वाटणी - पॉडिचेरीमध्ये निकषांचे शिथलीकरण
७३	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ४९/०९.०४.०९/२००२-०३	३१-१०-२००२	फेटाळलेल्या प्रकरणांचा आढावा
७४	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ४७/०९.०४.०९/२००२-०३	२१-११-२००२	अविवाहित मुलींबाबत त्यांच्या आई - वडिलांना / कुटुंब प्रमुखांना सह कर्जदार करणे
७५	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ७१/०९.०४.०९/२००२-०३	१२-०२-२००२	हिमाचल प्रदेश व उत्तरांचलासाठी बदलेले निकष
७६	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी १७/०९.०४.०९/२००३-०४	११-०८-२००३	मेघालयाती पुरुषांसाठी राहत्या जागेंबाबतचे निकष
७७	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी २१/०९.०४.०९/२००३-०४	११-९-२००३	उद्योग, सेवा व व्यापार यांच्यासाठी अनुक्रमे ५० %,३०%, व २०%,या प्रमाणात अग्रिम कर्ज देणे
७८	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ३१/०९.०४.०९/२००३-०४	०१-१०-२००३	जम्मू व काश्मीर यांना लागू होणारे व बदलेले निकष
७९	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ५०/०९.०४.०९/२००३-०४	०८-१२-२००३	पीएमआरवायखाली स्वयंसेवा / स्वयंसहाय्य गटांचा समावेश
८०	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ११७/०९.०४.०९/२००३-०४	०५-०५-२००४	उद्योग, सेवा व व्यापार याखाली येणाऱ्या व्यवहारांवरील (एॅक्टीविटिज) मर्यादा काढून घेणे
८१	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ११/०९.०४.०९/२००४-०५	३०-०७-२००४	पीएमआरवायची अंमलबजावणी - निकषांमध्ये बदल
८२	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी १२/०९.०४.०९/२००४-०५	३०-७-२००४	पीएमआरवायखाली राज्यात ५ पेक्षा कमी शाखा असलेल्या बँकांना लक्ष्याची वाटणी - जम्मू व काश्मीरमध्ये निकषांमध्ये बदल
८३	आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी १३/०९.०४.०९/२००४-०५	३०-७-२००४	पीएमआरवायमध्ये स्वयंसहाय्य गटांचा समावेश - निकषांमध्ये
८४	आरबीआय/२००४- ०५/१४५/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी १३/०९.०४.०६/२००४-०५	२७-८-२००४	पीएमआरवायची अंमलबजावणी - निकषांमध्ये बदल (हिमाचल प्रदेश)
८५	आरबीआय/२००४- ०५/१९०/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ३५/०९.०४.०९/२००४-०५	२४-०९-२००४	पीएमआरवाय - २००३-२००४ या कार्यक्रम वर्षासाठी वाटप पूर्ण करण्याची तारीख १५.११.२००४ पर्यंत वाढविण्यात आली
८६	आरबीआय/२००४- ०५/१९१/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ३६/०९.०४.०९/२००४-०५	२४-०९-२००४	२००४ - ०५ या वर्षासाठी, पीएमआरवायखाली साध्य करावयाच्या लक्षात सुधारणा करण्याबाबत

८७	आरबीआय/२००४- ०५/२१६/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ३९/०९.०४.०९/२००४-०५	१२-१०- २००४	२००४-०५ या वर्षासाठी पीएमआरवायखाली साध्य करण्याचे सुधारित लक्ष्य
८८	आरबीआय/२००४- ०५/२१६/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ३९/०९.०४.०९/२००४-०५	२७-१२- २००४	२००४-०५ सालासाठी पीएमआरवायसाठी साध्य करावयाचे लक्ष्य अरुणाचल प्रदेशासाठी यात वाढ करण्याबाबत
८९	आरबीआय/२००४- ०५/४०९/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ८८/०९.०४.०९/२००४-०५	२२-०३- २००५	पीएमआरवाय - असंघटित क्षेत्रात पतपुरवठा
९०	आरबीआय/२००४- ०५/४१६/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ९२/०९.०४.०९/२००४-०५	०८-०४- २००५	पीएमआरवाय -२००४-०५ या कार्यक्रमा वर्षासाठी वाटप पूर्ण करावयाच्या तारखा
९१	आरबीआय/२००४- ०५/४२७/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ९५/०९.०४.०९/२००४-०५	२०-४-२००५	२००५-०६ वर्षासाठी पीएमआरवायखाली साध्य करावयाचे लक्ष्य
९२	आरबीआय/२००४- ०५/४५२/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ९७/०९.०४.०९/२००४-०५	४-५-२००५	२००४ - ०५ या वर्षासाठी पीएमआरवायच्या अंमलबजावणीमधील प्रगतीचा आढावा घेण्यासाठी सभा
९३	आरबीआय/२००४- ०५/४६९/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी १००/०९.०४.०९/२००४-०५	१६-०५- २००५	पीएमआरवाय - २००४-०५ या वर्षासाठी, मंजूरी रद्द होणे आणि वाटप पूर्ण करणे यासाठी समाप्तीच्या तारखा
९४	आरबीआय/२००४- ०५/४९१/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी १०४/०९.०४.०९/२००४-०५	१४-०६- २००५	पीएमआरवाय - २००४-०५ या वर्षासाठी, मंजूरी रद्द होणे आणि वाटप पूर्ण करणे यासाठी समाप्तीच्या तारखा (डेअरीसाठी कर्जे)
९५	आरबीआय/२००५- ६/५८//आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी.न.१८ /०९.०४.०९/२००५-०६	१४-०७- २००५	पीएमआरवाय- वर्ष २००५-०६ साठी पीएमआरवायखाली लक्ष्ये - त्यासंबंधातील सुधारणा
९६	आरबीआय/२००५- ०६/८८/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी. २५ /०९.०४.०९/२००५-०६	१-०८- २००५	पीएमआरवाय - कार्यक्रम वर्ष २००४-०५ खाली मंजूरी रहित होण्याची आणि वाटप पूर्ण करण्याची शेवटच्या तारखा
९७	आरबीआय/२००५- ०६/९९/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी २७/०९.०४.०९/२००५-०६	८-०८- २००५	पीएमआरवाय - आसाम राज्यासाठी कार्यक्रम वर्ष २००४-०५ खाली मंजूरी रहित होण्याच्या आणि कर्जाचे वाटप पूर्ण करण्याच्या शेवटच्या तारखांत वाढ

९८	आरबीआय/२००५- ६/१४४/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ३७/०९.०४.०१/२००५-०६	२६-०८- २००५	पीएमआरवाय - मणिपूर राज्यासाठी कार्यक्रम वर्ष २००४-०५ खाली मंजूरी रहित होण्याच्या आणि कर्जाचे वाटप पूर्ण करण्याच्या शेवटच्या तारखांत वाढ
९९	आरबीआय/२००५- ६/३३६/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ७०/०९.०४.०१/२००५-०६	२४-०३- २००६	पीएमआरवाय - कार्यक्रम वर्ष २००४- ०५ च्या मंजूर प्रकरणांसमक्ष मंजूरी रहित होण्याची आणि वाटप पूर्ण करण्याची शेवटच्या तारखा - त्यासंबंधातील वाढ
१००	आरबीआय/२००५- ६/३५८//आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ७४/०९.०४.०१/२००५-०६	१३-०४- २००६	वर्ष २००६-०७ साठी पीएमआरवाय खाली लक्ष्ये
१०१	आरबीआय/२००५- ६/३८९/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ८३/०९.०४.०१/२००५-०६	१७-०५- २००६	पीएमआरवाय - कार्यक्रम वर्ष २००५- ०६ साठी मंजूरी रहित होण्याची आणि कर्जाचे वाटप पूर्ण करण्याच्या शेवटच्या तारखांत वाढ - काही राज्ये/यूटीसाठी
१०२	आरबीआय/२००५- ६/५८//आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ८८/०९.०४.०१/२००५-०६	०६-०६- २००६	पीएमआरवाय - कार्यक्रम वर्ष २००५-०६ खाली दुभत्या जनावरांच्या खरेदीच्या संबंधातील प्रकरणांसाठी वाटप पूर्ण करण्यासाठी शेवटच्या तारखा
१०३	आरबीआय/२००५- ६/४१५/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ९१/०९.०४.०१/२००५-०६	१५-०६- २००६	पीएमआरवाय - कार्यक्रम वर्ष २००४- ०५ खाली मंजूरी रहित होण्याची आणि कर्जाचे वाटप पूर्ण करण्याच्या शेवटच्या तारखा - अधिक वाढ आवश्यक
१०४	आरबीआय/२००५- ६/३१६/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी ६८/०९.०४.०१/२००६-०७	१०-०४- २००७	पीएमआरवाय - कार्यक्रम वर्ष २००६-०७ साठी मंजूरीच्या वैधतेच्या तारखेत वाढ
१०५	आरबीआय/२००५- ६/४२१/आरपीसीडी.पीएलएनएफएस.बीसी १००/०९.०४.०१/२००६-०७	२९-०५- २००७	वर्ष २००७-०८ साठी पीएमआरवाय खालील लक्ष्ये - पीएमआरवायच्या सुधारित मार्गदर्शक तत्त्वांसह.

